

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI

YARAN KÜLTÜRÜ VE BU KÜLTÜRE AİT MÜZİKAL
ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ (KASTAMONU-TOSYA
ÖRNEĞİ)

ARZU ÖZNALBANT GÜN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DR. ÖĞR. ÜYESİ ELÇİN ERGİN TALAKA

MAYIS - 2023

KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Arzu ÖZNALBANT GÜN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YARAN KÜLTÜRÜ VE BU KÜLTÜRE AİT MÜZİKAL ÖZELLİKLERİN İNCELENMESİ (KASTAMONU-TOSYA ÖRNEĞİ)

ARZU ÖZNALBANT GÜN

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SANAT VE TASARIM ANA SANAT DALI

DANIŞMAN:DR. ÖĞR. ÜYESİ ELÇİN ERGİN TALAKA

Seyirlik oyunların oynandığı, halkın hep birlikte yemekler yediği, hoş sohbetlerin edildiği ve yaranlar tarafından oluşturulan bu topluluk Kastamonu'nun Tosya ilçesinde de varlığını sürdürmektedir. Kastamonu'nun Tosya ilçesinde varlığını 700 yıldır sürdüren bu gelenek, gerekli kültürel alt yapı sağlandıktan sonra 2009 yılından itibaren Yaran meclisleri kurularak aktif hale getirilmiştir.

Bu çalışmada, Kastamonu Tosya ilçesinde yer alan yaranlık geleneğinin temel yapısını, sürdürülebilirliğini ortaya çıkarmak ve müzikal açıdan incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden katılımcı gözlem modeli kullanılarak bulgular elde edilmiştir. Araştırma kapsamında Tosya yöresinde bulunan 6 katılımcı ile görüşülerek, yaran geleneği hakkında bilgi, nota ve görsellere ulaşılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda, yaran geleneğinin Tosya ilçesinde toplumsal yapıyı güçlendirdiği, ahlaki ve sosyal kuralları yazılı olmadan topluma benimsettiği görülmüştür.

ANAHTAR KELİMELER:Yaranlık geleneği, Müzikal analiz, Kültür, Kastamonu.

Mayıs 2023, 58 Sayfa

ABSTRACT**MSC THESIS****YAREN CULTURE AND EXAMINATION OF THE MUSICAL FEATURES
OF THIS CULTURE****ARZU ÖZNALBANT GÜN****KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
ART AND DESIGN DEPARTMENT
SUPERVISOR:ASSIST. PROF. DR. ELÇİN ERGİN TALAKA**

This community, where folk plays are performed, the people eat together, nice conversations are made and created by the creators, continues to exist in the Tosya district of Kastamonu. This tradition, which has existed in the Tosya district of Kastamonu for 700 years, has been activated by establishing Yaran assemblies since 2009 after the necessary cultural infrastructure has been provided.

In this study, it is aimed to reveal the basic structure and sustainability of the yaranlık tradition in Kastamonu Tosya district and to examine it musically. Findings were obtained by using participant observation model, one of the qualitative research methods. Within the scope of the research, information, notes and visuals about the Yaran tradition were obtained by interviewing 6 participants in the Tosya region.

As a result of the research, it was discussed that the tradition of “Yaran” strengthened the social structure in the Tosya district and adopted the moral and social rules without being written.

KEYWORDS:Yaranlık tradition, Musical analysis, Culture, Kastamonu.

May 2023, 58 Page

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada geçmişten günümüze kadar var olan Tosya yaranlık geleneği benzerlikleri, farklılıkları, özellikleri ve kurallarını incelenmiştir. Yaranlık geleneğinin kültürümüz için önemini anlamak bu geleneği yaşatırken kullanılan müzik kültürü ve müziklerin makamsal özelliklerini incelemek amaçlanmaktadır.

Çankırı, Şanlıurfa, Sivas ve Kastamonu (Tosya) gibi illerde görülen yaranlık geleneği, kültürel değerlerimizin yaşatılması ve nesilden nesile aktarılmasında önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda yaran kültürü ve müzikal yapılarının incelenmesi (Tosya örneği) adlı çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tezin her aşamasında sunduğu bilgiler ve yorumlarıyla desteklerini benden esirgemeyen sayın tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Elçin ERGİN TALAKA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Eserlerin müzikal analizlerinde yardımcı olan Doç. Dr. Sıtkı AKARSU, Müzik öğretmeni Güray SOĞANCI'ya, Arş. Gör. Murat BİRER'e ve kişisel görüşmeler için Tosya yöresi yaran derneği başkanı Ferhat MİNARECİ, İsmail BAZLAMAÇCI'ya teşekkür ederim. Bu süreçte maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen AİLEM'e de sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

ARZU ÖZNALBANT GÜN

Kastamonu, 2023

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAYI	ii
TAAHHÜTNAME	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ.....	ix
TABLolar DİZİNİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Cümlesi ve Alt Problemler	3
1.2 Alt Problemler	3
1.3 Araştırmanın Amacı	3
1.4 Araştırmanın Önemi	3
1.5 Varsayımlar	3
1.6 Sınırlılıklar.....	4
1.7 Tanımlamalar.....	4
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1 Kültür ve Gelenek.....	5
2.2 Tosya İlçesinin Kültürel Yapısı.....	5
2.3 Anadolu Yaranlık Geleneği.....	6
2.3.1 Yaran.....	7
2.3.2 Yaranın Özellikleri	8
2.3.3 Yaran Meclisleri	8
2.3.4 Tosya’da Yaranlık Geleneği	9
3. YÖNTEM.....	12
3.1 Araştırmanın Modeli	12
3.2 Evren ve Örneklem.....	12
3.3 Verilerin Toplanması.....	13
3.4 Verilerin Analizi	13
4. BULGULAR	15
4.1 Yaran Kültürünün Oluşmasına Dair Alt probleme İlişkin Bulgular	15
4.2 Tosya İlçesi Yaran Kültürü Önemine Dair Alt Probleme İlişkin Bulgular	16
4.3 Tosya İlçesi Yaran Geleneği Oyunlarına Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular	22
4.3.1 Yaran Geleneğinde Kullanılan Oyunlar	22
4.3.1.1 Tekerleme oyunu.....	22
4.3.1.2 Ambulans oyunu	22
4.3.1.3 Eşim eşim oyunu.....	23
4.3.1.4 Mucur mercimek oyunu	23
4.3.1.5 Kopya oyunu	23
4.3.1.6 Futbol oyunu	24
4.3.1.7 Koç oyunu	24

4.3.1.8	Meyve oyunu.....	24
4.3.1.9	Arı oyunu	25
4.3.1.10	Harf oyunu	25
4.3.1.11	Otel oyunu.....	26
4.3.1.12	Topçu atışı.....	26
4.3.1.13	Nefes oyunu	26
4.3.1.14	Maden oyunu.....	27
4.3.1.15	Tavuğumu kim yedi oyunu	27
4.3.1.16	Hoca oyunu	27
4.3.1.17	Külâh oyunu	28
4.3.1.18	Yağcı oyunu	28
4.3.1.19	Berber oyunu.....	28
4.3.1.20	Yıldız seyretme oyunu	29
4.3.1.21	Karı koca oyunu	29
4.3.1.22	Yumurta oyunu	29
4.3.1.23	Höllük oyunu.....	29
4.3.1.24	Yüksüklü oyunu	30
4.3.1.25	Sanatkâr oyunu.....	30
4.4	Tosya İlçesi Yaran Geleneğinde İcra Edilen Müzik Türlerine Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	30
4.5	Tosya İlçesi Yaran Geleneğinde İcra Edilen Eserlerin Makamsal Özelliklerine Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	35
5.	SONUÇ VE ÖNERİLER	41
KAYNAKLAR		43
EK A	Tosya Yaran Meclisi ve Tosya Yaranları.....	46
EK B	Etik Kurul Kararı.....	58

ŞEKİLLER VE GÖRSELLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Resim 2.1 Tosya yöresi yaranlar	8
Resim 2.3 Tosya yaranları.....	11
Resim 4.2 Gökçe ağaç.....	37
Resim 4.3 Sepetçioğlu.....	38
Resim 4.4 Aşağıdan geliyor türkmen goyunu.....	39
Resim 4.5 Cezayir türküsü	40

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 4.1 Tosya ilçesi yaran geleneğinde kullanılan eserler	32
Tablo 4.2 Gıydıvanın kızları makamsal özellikleri.....	36
Tablo 4.3 Gökçe ağacın kilimi makamsal özellikleri.....	37
Tablo 4.4 Sepetçiöğlu makamsal özellikleri	38
Tablo 4.5 Aşağıdan geliyor türkmen goyunu makamsal özellikleri	40
Tablo 4.6 Cezayir türküsü makamsal özellikleri.....	40

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

K.K.	: Kaynak Kişi
Vb.	: Ve benzeri
Yy.	: Yüzyıl

1. GİRİŞ

Tarih boyunca kültürümüzün değişmez bir parçası olarak bilinen gelenek ve göreneklerimiz, insani değer yapımızı en güzel şekilde ifade etmektedir. İnsanlığın var oluşundan günümüze kadar süre gelen zaman diliminde gelenek ve göreneklerimiz, bu aktarımı sağlayan en temek kavramlar olarak bilinmektedir.

Ülkemizin her bir köşesinin kendine has değerlere sahip olduğu bilinmektedir. Kastamonu Tosya ilçesi de bunlardan birisidir. Tosya ilçesi, toplumun örf, adet, dil, din gibi manevi değerlere sahip çıkan, gelenek ve göreneklerine bağlı, milli kültürünü yaşatmaya özen gösteren, Batı Karadeniz bölgesinde bulunan konum ve tarihsel açıdan zengin bir ilçe olarak bilinmektedir. Tosya'nın tarihine baktığımızda geçmişte çok önemli bir kültür ve ticaret merkezi olduğu görülmektedir. Tosya'nın kültür ve ticaret merkezi olması da yörede bulunan geleneklerin canlı kalmasına ve zengin bir kültür merkezi haline gelmesine neden olmuştur (İbret, 2013). Bu geleneklerden biri de geçmişten günümüze kadar varlığını sürdüren Yaran geleneğidir. “21. yy kadar varlığını sürdüren bu geleneği, temel ilke ve anlamından kopmayan, tarihi ve kültürel mirasımız olarak gösterilmektedir. Bu geleneğin, Oğuz boylarından günümüze kadar değişikliklere uğrayarak geldiği ifade edilmektedir” (Sevim, 2016, s. 25).

İçerisinde eğlence kültürü, yemek kültürü ve toplumsal kuralları barındıran bu geleneksel yapı halk üzerinde bir zorunluluk teşkil etmemiş fakat toplumsal kurallar ile varlığından söz ettirmiştir. Halk üzerinde bir sosyal norm oluşturan bu gelenek, resmi bir kurala bağlı olmadan varlığını sürdürür. Birçok değeri içerisinde barındıran Yarânlık Geleneği halkın sosyalleşmesine katkı sağlarken aynı zamanda ahlaki ve manevi değerlerin gençler üzerinde etkisini sürdürmesini sağlamaktadır (Deniz, 2013). Yarânlık Geleneği, üzerinden yüzyıllar geçmesine rağmen ahlaki değerleri korumayı başarmıştır. Bu gelenek sosyalleşmede sorunlar yaşayan insanlarımızı günlük sıkıntılarından uzaklaştırırken aynı zaman da birlik ve beraberliği sağlamayı amaçlamıştır. Yaran geleneği üyelerin öz disiplinlerini, olay ve olgulara karşı bakış açılarını vicdani değerlere uygun bir şekilde kontrol etmelerine katkı sağlamaktadır. Gelenek bu unsurları içerisinde barındırarak, yörenin kendi kültür değerlerini de

kaybetmeden günümüze kadar ulaştırmayı sağlamıştır (Çayır, 2011). Kastamonu'nun Tosya ilçesinde varlığını 700 yıldır sürdüren yaranlık, gerekli kültürel alt yapı sağlandıktan sonra 2009 yılından itibaren Yaran Meclisleri kurularak aktive edilmiştir. “Yaran meclisleri, seyirlik oyunların oynandığı, halkın hep birlikte yemekler yediği ve hoş sohbetlerin edildiği yaranlar tarafından oluşturulan bir topluluk olarak ifade edilmektedir” (H. Mola, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Meclislerin halkın eğlenerek ilişkilerini sağlamlaştırmasına vesile olduğu düşünülmektedir. Meclislerde, üyeler tarafından halka yazılı bir yaptırım olmayan, iyilik, dürüstlük, dostluk, kardeşlik gibi kurallar benimsetilmeye çalışılmaktadır. Bu kurallara uyulmadığı takdirde, sözel olarak sosyal bir yaptırım uygulanarak halkın geleneğinin benimsenmesi sağlanmaktadır. Bu yaptırımların uygulanmasında, geleneğin yaşatılarak gelecek kuşaklara aktarılması ve gençlere örnek teşkil etmesi yer almaktadır. Geleneği sürdüren üyelerin, geleceğimize yön verecek olan gençlere eğlenerek, dostluk, kardeşlik gibi manevi ve ahlaki değerleri benimsetmeye çalışmış aynı zamanda topluma fayda sağlayacak bireyler olmaları yönünde teşvik ettikleri görülmektedir.

Kastamonu yaran geleneğine bakıldığında oğuz boylarının yaşamış olduğu bir coğrafi konumda olduğu bilinmektedir. Yâreni oluşturan 24 kişinin her biri bir Oğuz boyunu temsil etmektedir. Bu açıdan bakıldığı zaman 17 ve 18. yüzyılda Kastamonu Sancağı'nda Faruk Sümer'in tespitine göre 6 Kayı, 2 Bayad (Bayat), 2 Karaevli, 5 Dodurga, 9 Avşar (Afşar), 5 Çavuldur (Çavundur), 6 Çepni, 8 Eymür (Eymir), 6 Yüregir, 8 İğdir, 3 Büğdüz, 1 Bayındır yerleşim alanının mevcudiyeti olduğu belirtmiştir. Toplamda 24 Oğuz boyunun 12 tanesinin Kastamonu'da olduğu tespit edilmiştir. Bu boyların isimleri (Kayı, Bayat, Kargın, Avşar, Çepni, Kınık) köylere verildiği görülmektedir. Bu araştırmalar neticesinde yeterli kişinin ve gerekli ortamın bulunmasıyla 2009 yılında Tosya Yâren Meclisi'nin kurulması sağlanmıştır. Aynı sene içerisinde mekânlarını ayarlayıp düzenledikten sonra başlanmıştır (URL-1, 2022).

1.1 Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesi “Kastamonu, Tosya ilçesi yaranlık geleneğinin müzikal özellikleri nasıldır?” Bu problem cümlesine dayalı olarak alt problemler belirlenmiştir.

1.2 Alt Problemler

1. Yaran kültürü nasıl oluşmaktadır?
2. Yaran kültürünün Tosya ilçesi için önemi nedir?
3. Tosya ilçesi yaran geleneği oyunları nelerdir?
4. Tosya ilçesi yaran geleneğinde icra edilen müzik türleri nelerdir?
5. Tosya ilçesi yaran sohbetlerinde icra edilen müziklerin makamsal özellikleri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, geçmişten günümüze kadar var olan Tosya yaranlık geleneği benzerlikleri, farklılıkları, özellikleri ve kuralları incelenmiştir. Bu bağlamda yaranlık geleneği yaşatılırken kullanılan müzik türleri ve müziklerin makamsal özelliklerini incelemek amaçlanarak bu geleneğin kültürümüz için önemi irdelenmektedir.

1.4 Araştırmanın Önemi

Yörede dayanışmayı, birlikteliği ve ahlaki yapıyı canlı tutan bu gelenek günümüzde de varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

Bu çalışma, Tosya İlçesinde varlığını sürdüren yaranlık geleneğinin temel yapısını, sürdürülebilirliğini ortaya çıkarmak ve yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlamak açısından önemlidir.

1.5 Varsayımlar

Tosya İlçesinde yaşayan ve yaranlık geleneğini devam ettiren kişilerin, sorulan sorulara içten cevaplar verdikleri varsayılmaktadır.

1.6 Sınırlılıklar

Ülkemizin çeşitli yörelerinde de bu geleneğin benzerleri görüldüğü bilinmektedir. Araştırma, Kastamonu Tosya ilçesi ile sınırlandırılmıştır.

1.7 Tanımlamalar

Yaran: Bir amaç çevresinde toplanmış veya aynı amacı güttükleri için bir araya gelmiş olanların tümü (TDK, 2011).

Kültür: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü (TDK, 2011).

Gelenek: Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre, davranışlar (TDK, 2011).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Kültür ve Gelenek

Anadolu'nun bir her köşesinde ayrı bir gelenek ve kültür yapısına rastlamak mümkündür. Kuşaktan kuşağa aktarılan gelenek ve kültür, insanlık var olduğu sürece sonu olmayacak olan iki temel unsurdur. Gelenek ve kültür, geçmişle bağları koparmadan günümüzle harmanlanıp nesillere yön vermektedir. Kültür toplumların bir arada kalmasını saplayan en büyük etken olarak bilinmektedir. Aynı zamanda bilgi, tasarım, inanç, yaşam biçimi gibi unsurların nesillerce taşınmasını sağlamaktadır. Geleneğin oluşmasında köklü bir geçmişe, uzun bir birlikteliğe ihtiyaç duyulur ki belli toplumsal kurallar ve kültür oluşabilsin Geçmiş, uzun geleneksel yapısı köklü olan toplumların sosyal normlara dikkat ederek varlıklarını refah içerisinde sürdürdükleri görülmektedir.

Kültür gelenekten farklı olarak maddi ve manevi tüm unsurları kapsar. Maddi unsurları bir toplumun geçim biçimi, yeme içme şekli olarak sıralanabilir. Manevi unsurlar ise ahlaki yapı, duygu ve düşüncelerdir. “Bir toplumun kültürü; o toplumun tarihi geçmişini, bireylerin hayatını, çeşitli zamanlarda ki eylemlerini, geçinme ile ilgili ekonomik faaliyetlerini, dinlenme, eğlence ve dini hayata ayrılan kısımlarını içermektedir. Bu nedenle ulusların geçmişleri geleceklerine bağlayan en önemli köprülerden birisi de kültür varlıklarıdır” (Hünerel, 2012 s. 180).

2.2 Tosya İlçesinin Kültürel Yapısı

Tosya Kastamonu ilinin nüfus olarak en büyük ilçesidir. “Tosya ilçesi, Kastamonu'nun güneydoğusunda Devrez Vadisi'nin verimli toprakları üzerine kurulmuş olan ilçedir ve 40.599 nüfusu ile Kastamonu'nun en büyük ilçesi durumundadır” (URL- 2, 2021). İlçede yerleşimin ne zaman başladığına dair kesin bilgi bulunmasa da ortaya çıkan kalıntılar tarihsel olarak çok eski zamanlarda varlığını göstermeye başladığının göstergesidir.

Tosya şehrinin ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu tam olarak bilinmemektedir. Ancak bu yörenin yerleşme tarihinin, Bayat köyüne bağlı Taşkaynar mahallesinin sınırları içerisinde yer alan Yücektepe Höyüğü'nden çıkan kalıntılara göre kalkolitik Çağa kadar indiği ileri sürülmektedir. Yücektepe Höyüğü Devrez Çayı'nın hemen kenarında yükselmektedir. Bu höyükten çıkarılan seramik parçalarının Bakır Çağı'na ait olduğu ifade edilmiştir (Gökoğlu, 1952'den Aktaran; İbret, 2003, s.7).

Bu bağlamda Tosya ilçesinin kendine özgü maddi ve manevi değerleri bünyesinde barındıran bir kültürel yapısı olduğu görülmektedir. Özellikle Oğuz boylarının varlığı ve geçmişe dayalı bir kültürel yapının oluşmasını sağlamaktadır. Oğuz boyları yerleşim yeri olarak ülkenin birçok tarafında bulunmuşlardır. Özellikle Kastamonu'nun Tosya ilçesine büyük etkileri bulunmaktadır. Oğuz boylarının neredeyse birçoğu Kastamonu'nun çeşitli bölgelerinde yaşadığı bilinmektedir. “Tosya'da 24 Oğuz boyun- dan Bozok ve Üçoklara mensup boy adları yer adı olarak kullanılmıştır. Oğuzların Bozok koluna mensup Kayı, Bayat, Avşar ve Karkın; Üçoklara mensup Çepni ve Kınık boylarının isimlerinin yörede özellikle köy adı olarak verildiği görülmektedir” (Topal ve İbret, 2020, s. 45). Tosya ilçesine bu boyların büyük etkisi olduğu bilinmektedir. Yaranlık geleneğinde de büyük önemi bulunmaktadır.

2.3 Anadolu Yaranlık Geleneği

Anadolu'nun birçok ilinde farklı isimlerle sürdürüldüğü görülen köklü bir gelenek olarak karşımıza çıkmaktadır. “Elazığ'da Kürsübaşı, Şanlıurfa'da Sıra Gecesi, Çankırı'da Yaran Sohbetleri, Kütahya'da Yâren Toplantıları, Balıkesir'de Barana, Konya'da Yatsı Oturumları gibi isimler altında yapılan bu eğlencelerin sosyal dayanışma ve kültürel anlamda gelişme vazifesini yerine getirdiği görülmektedir” (Karabulut, 2016'dan Aktaran; Sağancı, 2017, s. 2). Yaran geleneği toplumda yaşarken sosyalleşmeyi, belli başlı kuralları benimseyerek ahlaka uygun değerleri nesiller arasında aktaran bir kültürü oluşturur.

“Yaran Oğuzlardan günümüze kadar çeşitli şekil değişiklikleri yaşayarak gelen, fakat özdeki temel ilke ve anlamları değişmeyen tarihi kültür mirasımızdır” (Sevim, 2016, s. 5). Bu kültürün zaman içerisinde aktarımındaki değişimlerin olması fazla etkili olmamıştır. Uygulanan kuralların yazılı olmadığı bilinmektedir. “Koydukları kurallarla toplumda kanunen yasak olmadığı halde, yapılması ahlak ve maneviyat

açısından sakıncalı herşey (kötü söz söylemek, kin tutmak, yalan söylemek, içki içmek, kumar oynamak, hile yapmak, kandırmaya yönelmek, hovardalık yapmak gibi) yasaklanmıştır” (Sevim, 2016, s. 5). Geleneğin yazılı olarak kuralları olmamasına rağmen manevi olarak insanlar üzerinde kötü olarak adlandırılacak yalan söyleme, kötülük düşünme, kin besleme gibi davranışları belli cezalarla engellemeye çalışmaktadır.

Yaran geleneğinin sosyal yaşantı sürecinde insanlar ve toplum hayatı üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Yaran geleneğindeki bireylerin birbirleriyle ilişkilerine yön verdiği gibi dayanışma, yardımlaşma, birlikte plan yapıp uygulama, sohbet etme, eğlenme, eğlenirken öğrenme gibi kavramları sağlamlaştırdığı düşünülmektedir.

2.3.1 Yaran

Yaran kelimesi, farklı anlamlarda karşımıza çıkmakta ve belirli bir amaç doğrultusunda bir araya gelen insanlar tarafından kullanılmaktadır.

Farsça’dan dilimize geçen yâr ile yaran kelimeleri kelime anlamı olarak, yâr: 1. Sevgili, 2. Dost tanıdık anlamına gelmektedir. Yaran kelimesi de yar kelimesini çoğul anlamlısı olup: 1. Dostlar, 2. Bir amaç çevresinde ve aynı amacı güttükleri için bir araya gelmiş olanların tümü anlamında kullanılmaktadır (Deniz, 2013, s. 37).

Yaran geleneği, kültürümüzün yaşatılmasına, kültürel değerlerin aktarılmasına yardımcı olan ve kültürü gelecek kuşaklara aktaran bir yapıdadır.

Yaran örgütün tamamına verilen isimdir. Genel olarak şöyle tarif edilmektedir; “insan yetiştirme; insanı hayata hazırlama, sosyal düzeni ve güvenliği sağlama; halk müziği, halk mutfacı, halk tiyatrosu, halk edebiyatı gibi ulusal kültür değerlerini yaşatma ve yeni kuşaklara aktarma görevini yüzyıllardır yerine getirmiş bir sosyal kurumdur (Kıymaz, 2004’den Aktaran; Göç, 2018, s. 64).

Resim 2.1 Tosya yöresi yaranlar (Bazlamaçcı, 2018)

2.3.2 Yaranın Özellikleri

Yaralık geleneğinin yapı taşı olan yaranlarımız, bu geleneğin topluma benimsetmek istediği ahlaki, İslami, manevi değerleri özümsemiş ve halka bu doğrultuda öncülük etmişlerdir. Birlik ve beraberliği ilke edinen yaranlar, günlük hayatlarında da toplu hareket etmeyi tercih ederler.

Onun için yarenler sağlam karakterli yüz kızartıcı herhangi bir suç işlememiş, dürüst, namuslu, kötü alışkanlığı olmayan, inanç ve ahlak kavramları en üst düzeyde olan insanlardan seçilir. Yaranlık sadece belirli dönemlerde ocak yakmalarla sınırlı değildir. Bu için sadece görsel ve eğlence boyutudur. Asıl yarenlik bir ömür boyu sürer (Sevim, 2016, s. 31).

Yaranlar, ön planda tutmuş oldukları ahlaki değerler neticesinde yalan, kötü söz, küslük ve ahlaka uygun olmayan alışkanlıkları hayatlarından uzak tutmaya çalıştıkları görülmektedir.

Yaranlar belli dönemlerde “ocak yakma” ismini verdikleri yemekli sohbetlerin ikram maliyetini üstlenirler. Genellikle akşam yapılan bu sohbetlerin başlama ve bitişi misafirlerin geliş ve gidiş saatlerine göre şekillenir.

2.3.3 Yaran Meclisleri

Yaran meclisleri insanların özellikle kış ayların da toplanıp, gerçek manada güzel bir eğitimin verildiği aynı zaman da bu eğitimin eğlendirilerek verildiği yer olarak bilinmektedir. Yaran meclislerinde 3 kapalı ve 3 açık kuralı bulunmaktadır. Açıklık

kuralında kişilerin cömertliklerinden bahsederken (sofra, el ve kapı) kapalılık kuralın da ise edep ve ahlaki olarak (göz, bel ve dil) olarak öğretilmektedir. Yaran meclisleri aynı zamanda en büyük terbiye ocakları olarak geçmektedir. Meclislerde insanları eğitime ve hayata hazırlamak aynı zamanda sosyal alanda da varlığını sürdürmesini sağlamak amaçlanmaktadır. Meclisin en önemli görevlerinden birisi ise gelenek ve görenekleri kuşaktan kuşağa aktarmaktadır (Çayır, 2011).

Birlik ve beraberlik içerisinde ahilik teşlikatının benzeri olarak karşımıza çıkan gelenek, dayanışmayı ön planda tutmaktadır.

“Orta Asya’dan günümüze kadar gelen ve konumuz olan “yaran sohbetleri” geleneğinin özüne tesir eden ise Anadolu’da hayat bulan, esnaf ve sanatkârlar arasındaki dayanışma, birlik ve beraberlik esasına dayalı olarak kurulmuş bir teşkilat olan “Ahilik Teşkilatı”dır” (Çayır, 2011, s. 81).

Yaran geleneği, ahilik geleneğinin olduğu her yerde bulunmaktadır. Geleneğin sürdürüldüğü yerler genel olarak Çankırı ve çevresidir. Kastamonu- Tosya, Konya, Urfa ve daha birçok ilde bu gelenekler ve benzer gelenekler görülmektedir.

Yaran toplantıları Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Çankırı’da farklı bir şekilde yaşatılmaktadır. Bolu’da, Balıkesir’de, Bursa’nın ilçelerinde, Uşak’ta Ankara civarlarında buna benzer daha az teferruatlı toplantıların varlığı bilinmektedir. Ayrıca Kayseri Konya ve Sivas’ta Gezme, Gezek, Oturma, Oturak; Barana Gümüşhane, Kelkit ve bazı diğer yörelerde Felfene, bazı yerlerde Sıra gibi isimlerle anılan eğlence ve toplantı ananelerde bilinmektedir (Sevim, 2016, s. 31).

Hepsinin ortak özelliği kış aylarında insanların yapacak bir şeyleri olmadıkları için eğlenmek ve aynı zamanda toplumsal algıyı koruyarak bir eğitim vermek amacı gütmektedir. Bazı bölgeler de bu gelenek yemeksiz ya da müziksiz yapılırken bazı bölgelerde yemek ve makam müzikleri bulunmaktadır. Kültürel olarak yapılan bölgede müziklerde farklılıklar görülmektedir.

2.3.4 Tosya’da Yaranlık Geleneği

Geleneğin en temel unsuru olarak yaran karşımıza çıkmaktadır. İçerisinde yaranlık geleneğinin amaç edindiği toplumsal kuralları, tek tek işleyen kurum olarak

düşünülmektedir. Geleneği sürdürürken yön gösteren ve uygulamanın sağlanmasında en aktif rolü üstlenen kişilerin yaran olduğu bilinmektedir.

Yaran çok boyutlu bir kültür simgesi olarak; dinlenme, eğlenme, yardımlaşma, eğitim, sosyal dayanışma, güzel sanatlar (musiki, edebiyat, halk oyunları) öğretme ve sevdirmeye gibi işlevleri yerine getirir. Her yönüyle kurumda demokratik bir işleyiş hâkimdir. Eşitlik, eşit oy hakkı, seçim sistemi gibi uygulamalar, kurumun demokratikliğini ortaya koyar niteliktedir (Çayır, 2011, s. 83).

Yaran halk kültürünün tüm öğelerini barındıran ve bu kültürü bünyesinde harmanlayarak kültürü halka aşılayan eğlendiren, sosyalleştiren bunun yanında halkı bir o kadar da eğiten, ahlaki yapıyı güçlendiren etkili bir yapı olduğu görülmektedir. Yaran tarafından toplumsal kurallar bütünleştirilerek bireylere aktarılır. Ahlaki olarak kuşaktan kuşağa geçen manevi değeri yüksek kurallar yaranlık sayesinde gençlere sevdirmeye çalışılmaktadır. Geleneğin tanıtılması halka benimsetilmesinde önemli bir unsurdur. Halka öncülük ederek geçmişten günümüze, önemli kültürel miraslarımızdan olan bu geleneğin varlığında aktif rol oynarlar. Yaranlar kendi aralarında yaranlık geleneğini sürdürebilmek için toplanırlar. Meclis adını verdikleri bu birliktelikte meclis üyeleri seçilerek isimlendirilir.

Büyük başağa hanlar hanı ve ahi baba vekilidir. Küçük başağa büyük baş ağadan sonra söz sahibi ve ikinci büyük idarecisidir. Esnaf teşkilatının esnaf kâhyasıdır. Yaran reisi Dede Korkut'un da boyu olan Oğuz Boyunu temsil eder. Esnaf teşkilatının yiğit başısıdır. Yiğitbaşı: Esnaf loncalarının kararlarını yürüten kişi ve esnaf loncalarında üyelerden sonra gelen yöneticidir. Yaranlar her biri bir Oğuz boyunun temsilcisi ve esnaf mütevellisidir. Yaran Çavuşu yarana gönül veren, fakat maddi imkânlar sınırlı olduğu için ocak yakamayan, becerikli ve çevik bir kişidir. Yârenlerin sohbet boyunca hizmetlerini yerine getirmektedir (Çayır, 2011, s. 84).

Tosyada sürdürülen geleneğin en önemli unsuru olan yaranların taşıması gereken özellikler vardır. Yaranlar bu özelliklere uyarak, yaranlık yaptıkları süre boyunca buna göre yaşamaktadır. Özellikle yaran olan kişinin, yaran meclisinde bulunduğu unvanın getirdiği sorumluluklara göre davranması gerektiği bilinmektedir. Yaran meclisinin belirledikleri kurallara uyarak bunları bir yaşam şekli haline getirip, çevresindeki insanlara yansıtmaktadır. Kendisi gibi yaran olan birine her durumda yarım edip ve yanında olmak zorundadır.

Resim 2.2 Tosya yaranları (Bazlamaçcı, 2018)

3. YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden etnografya deseni kullanılmıştır. “Nitel araştırma, çoklu özel veri tipine dayanan ve doğal ortamda belirli durumlardaki insanları incelemek için kullanılan bir yorumlayıcı araştırma yaklaşımıdır” (Christensen vd., 2015, s. 65). Etnografya araştırmaları, “araştırmacı üzerinde araştırma yapacağı toplumun, grubun, bireyin, kültürün içine girmeli ve onlardan biri olmalıdır” (Sönmez ve Alacapınar, 2018, s. 30).

Bu araştırmada veriler katılımcı gözlem yöntemi ile toplanmıştır. Katılımcı gözlem “araştırmacının, araştırma yapacağı grubun, toplumun, topluluğun içine katılıp, onlardan biri haline gelince, araştırmayı yapmaya başlamasını gerektirir” (Sönmez ve Alacapınar, 2018, s. 183). Araştırma esnasında Tosya ilçesinde varlığını sürdüren yaran geleneği yaranları ile görüşülerek ve yaran meclisi içerisine girilerek ses kayıtları alınmıştır. Yaran meclisi ziyaret edilerek fotoğraf çekilmiştir. Katılımcı gözlem günlüğüne görüşme yapılan kişilerin geleneğe ilişkin duygu ve düşünceleri not edilmiştir. Bu bağlamda bu çalışmada, yaran geleneğinin mevcut kullanım şekillerini anlamak, geleneğin kişiler üzerindeki etkisinin nasıl sürdüğünü takip etmek ve yörenin kültürel yapısı içerisinde uygulamaların yerini, kullanım olanaklarını ortaya çıkarmak amacıyla, bu geleneğin öncüsü/öncüleri üzerine odaklanılmıştır.

Yaran geleneği içerisinde önemli yer tutan türküler gelenekte varlığını önce yaran olarak devam ettiren süreç ilerledikten sonra sazende görevini üstlenen kişiden öğrenilmiştir. Bu türkülerin Kastamonu iline ait yöresel türküler olduğu gözlemlenmiştir. Müziklerin makamsal yapıları, usül ve içerikleri bakımından gerekli literatür taraması yapılarak incelenmiştir.

3.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma grubu Kastamonu ili Tosya ilçesinde Yaran geleneğini sürdüren 6 kişiden oluşmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde ölçüt örnekleme

yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örneklem bir araştırma yürütülürken örneklemin belirli ölçütleri ve niteliklerini karşılayan kişi, olay, nesne ya da durumlardan oluşan örneklemdir (Büyüköztürk, 2008 s.92-94).

Çalışma grubuna katılım ölçütü ise, Tosya ilçesinde yaran geleneğini icra etmiş ve etmekte olan kişilerin bu etkinlikte kullandıkları eserleri Türk Müziği makam, ölçü, ve seyir biçimlerinin incelenmesi oluşturur.

3.3 Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında yaran geleneği ve Tosya yaran geleneğinin genel kavramsal çerçevesine ilişkin literatür taraması yapılmıştır. Etik kurul izni alındıktan sonra Kastamonu Tosya İlçesi yaran geleneğinde yer alan 6 katılımcı üzerinde ikatılımcı gözlem yapılmıştır. “Önemli veri toplama tekniği katılımcı gözlem ile bir örgütün belli yönleri ile ilgili veri toplama amaçlı yapılan durum çalışmasıdır” (Aytaçlı, 2012, s. 4). Yapılandırılmamış görüşme esnasında katılımcılara sorular sorularak ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. “Bir sohbet havası içinde bir konuda karşılıklı konuşarak duygu ve düşüncelerin ortaya konulması şeklinde ele alınabilir” (Sönmez ve Alacapınar, 2018, s. 185). Görüşmelerde bu konuda bilgi aktarımının yüksek olacağı kişiler; Baş ağa, Küçük ağa, Reis, Çavuş ve Sazende olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan görüşmeler esnasında yaran meclisinin yapıldığı mekânlar gezilmiş, fotoğraflar çekilmiş ve notlar alınmıştır. Yaran geleneğini sürdüren kişiler ile birebir görüşülerek katılımcı günlüğüne yaranların özelliklerine göre yazılar yazılmıştır. Yaran meclisi ziyaret edilerek fiziki ortamın içerisinde bulunulmuştur. Yapılan görüşmelerde eserleri icra eden sazende ile türkülerin isimleri, yapıları, seçilme nedenleri ve icra edilme sırasıyla ilgili bilgiler alınmıştır.

3.4 Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilere betimsel analiz yapılmıştır. Betimsel analizle özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analiziyle derinlemesine bir işleme tabi tutulur ve yeni kavramlar keşfedilir” (Karataş, 2015, s. 74). Veri toplama teknikleri ile elde edilen verilerin önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi betimsel analiz olarak karşımıza çıkmaktadır (Özdemir, 2010). “Betimsel analizde,

görüşülen ya da gözlemlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 239).

Katılımcılardan elde edilen ses kayıtları deşifre edilmiş ve bu görüşmeler betimsel analizle değerlendirilmiştir. Verilerin işlenmesi ve çözümlenmesi sürecinde; yazılı ve sözlü kaynaklardan elde edilen veriler konu bütünlüğünün sağlanması amacıyla ilgili konu başlıkları altında işlenmiştir. İşitsel kaynaklardan elde edilmiş olan müzikal yapılar sazende tarafından icrâ edilmiş, Tosya yaran geleneğine ait ses kaydı ve bu geleneğe ilişkin icrâ edilmiş en kapsamlı kayıtlardan biri olarak, makamsal analize konu edilmek suretiyle çözümlenmiştir. Makamsal olarak incelenen eserlerin usulü, seyri, karar ve bitiş sesleri, seyir yapıları ve makamsal geçkileri bakımından incelenmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde verilerin toplanması sonucunda elde edilen bulgular verilecektir.

4.1 Yaran Kültürünün Oluşmasına Dair Alt probleme İlişkin Bulgular

Yaran kültürü, ülkemizin belli bölgelerinde olan ve hala devam ettirilen önemli gelenekler arasında bulunmaktadır. Tosya yaran kültürünün incelenmesi ve bu kültürü yaşatan ve hala içinde görevlerde bulunan 6 yaran ile görüşme sağlanmıştır. Bu görüşmeler Tosya yaran kültürü hakkında bilgi vermektedir.

Araştırmacı: Yaran kültürü nedir?

Kaynak kişi 1:

“Yaran Kültürü Devrez vadisinde hayat bulmuştur. Selçuklular döneminde yaşamış, Osmanlı döneminde de ahilik ile birleşmiştir. Esnaf kültürünün bir kolu olarak geçmektedir. Yaz döneminde esnaf çalışır üretir, kış döneminde ise eğlence boyutu olarak da yaren kültürü devreye girer. Tosya da özellikle fefene geceleri adı altında yaşanır. Her esnaf bir yemek çeşidi ile (toyga) Tosya yemeği denmektedir, bu yemek yapılır, kendi imkânları ile yemek yapıp getirenlerde bulunmaktadır. Bu toplantıdan sonra yemekler yenir, sohbet edilir daha sonra orta oyunları oynanmaktadır. Eskiden teknolojinin olmaması insanların bir arada toplanıp sohbetler edip oyunlar oynamasıyla günümüze kadar bu gelenek gelmiştir. Günümüz de bilindik 60 çeşit oyun bulunmaktadır” (Dernek başkanı, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 2:

“Yaran kültürü birlikteliği, sosyalleşmeyi, eğlenirken öğreticiliği ile günümüze kadar gelen bir kültürel mirastır” (Başağa, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 3:

“Kış döneminde yakılan ocaklarla halkın gönüllü olarak katılım sağladığı gelenektir” (Küçük Başağa, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 4:

“Yaran geleneğinin en birinci unsuru, topluma faydalı, dürüst, ahlaklı, vatanına ve milletine faydalı olan nesiller yetiştirmektedir. Yaran geleneğinin edindiğı ilkelerin başında gelmektedir bu özellik” (Reis, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 5:

“Burasının amacı edep, adap sağlamak ve gençlerle bunları buluşturmak” (Çavuş, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 6:

“Diğer yörelerde ahilik teşkilatı ile birlikte anılan yaran geleneğı çocuklarımızı ve gençlerimizi ahlaki olarak sosyal kurallar içerisinde eğitmeyi amaçlayan kültürdür” (Sazende, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Katılımcılardan elde edilen bilgiler kapsamında yaran kültürü, topluma faydalı olmayı sağlayan, birlik ve beraberliğin ön planda tutulduğu Devrez vadisinde başlayan bir gelenek olduğu anlaşılmaktadır.

4.2 Tosya İlçesi Yaran Kültürü Önemine Dair Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmacı: Tosya’da yaran geleneğı nasıl başlamıştır?

Tosya’da yaran geleneğı Yahya Efendi ile başlamıştır. Yahya Efendi 320 yıl önce yaşamıştır. Tosya bir Rum diyarıdır. Pontus Rum imparatorluğundan kalma olduğunu biliyoruz. Osmanlı devletine 300 yıl sonra katılmıştır. Rum esnafları ve bütün sanatkârlar Rumlardan oluşmaktadır yani ecnebilerden. Dericilik, tabakçılık, bıçakçılık ve kalaycılık 50 tane sanat sahibi adam ama bir tane Türk çocuğı çırak almazlar. Osmanlı padişahı burada devreye girmiştir. Yahya efendiyi görevlendirmiştir. Sancak bey olarak o dönem Çankırı’ya göndermiştir. Çankırı’da ki oluşumu tamamladıktan sonra Tosya’ya geliyor. Tosya’da yeni caminin bahçesinde yatıyor şu an. İbrahim oğlu Yahya olarak geçer. Yonca teşkilatları kuruluyor. Türk çocukları eğitime alınıyor. Devletin kurduğu Yonca teşkilatlarında eğitim veriliyor. Türk sanatkârlığı yetişiyor. Bu arada bıçakçılık Rum mesleğı. Kalaycılık demircilik tabakçılık boyacılık Rumlardan gelmiştir. Türklerde yonca teşkilatlarında kendi kültürleriyle örgütlenmiştir. Gecelerin düzenlenmesi insanların bir araya getirilmesi hepsi organize bir iştir (Dernek başkanı, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Yaran geleneği Tosya da 2009 yılında dernek olarak kurulmuştur. Sonra çevrede bulunan esnafları bir araya getirmeye çalışılmıştır. Günümüzde hala aktif olarak devam etmektedir. Yaran geleneğinin yanı sıra Folklor ekini olarak da varlığını göstermektedir. Eskiden oynanan folklor oyunlarını ve bunların unutulmalarını, dönemin yaşlı insanlarından öğrenerek derleyip, toparlamışlardır (Dernek başkanı Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“2009 senesinde başladık biz bu işe şu anda bu sene on üçüncü senemiz oluyor, hala devam ediyor işte yeni yaren oluşturmaları her sene Ekim’de başlıyor Nisan sonunda biter” (Küçük Başağa kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Tosya yaran kültüründe özellikle gençlerimize bu konuda yardımcı olmak, onların yaşam biçimlerini, toplumun ahlak düzeyine göre, saygılı, dürüst ve faydalı bireyler olma konusunda destek olmaktadır. Yarenlerin ikinci özelliği ise eline, beline ve diline hâkim olmaktır. Tosya da yaran topluluğu olarak dikkat ettiğimiz önemli hususların başında gelmektedir. Yaren dediğiniz zaman aklınıza hayâ gelmektedir. Yaranlar bu ocakta yetişirken, kişisel olarak eğitimlerine de dikkat edip, yaş fark etmeksizin, kendilerini geliştirmektedirler (Reis, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Tosya yaran kültürü ile ilgili düşüncelerim gençlerin gelmesini ve geçlerin olmasını istediğimiz bir ortam. Tosya yaran kültürü gerçekten istediğimiz bir ortam, güzel bir ortam aynı zaman da devam etmesini beklediğimiz bir ortam. Ben bir yaren olarak 11 yıldır bu oluşumun içine bulunmaktayım. 2 yıldır çavuş görevinde bulunmaktayım (Çavuş, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Tosya da daha çok Türk boyu olmasına rağmen, gelenekler yürütülmemiştir. Model olarak Çankırı örnek alınmıştır” (Sazende, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022)

Katılımcı 2 ve Katılımcı 3’den elde edilen bilgiler kapsamında Tosya yöresinde varlığını sürdüren yaran geleneğinin 2009 yılında faaliyet göstermeye başladığı görülmektedir. Katılımcı 1’e göre, bu geleneğin Yahya Efendi ile 320 yıl öncesinde başladığı söylenmektedir. Katılımcı 4 ve 5 ise geleneğin gençlere ve topluma faydalı bir yapıda olduğu görüşündedir. Son olarak katılımcı 6 ise geleneğin Çankırı model alınarak yapılandığını ve Tosya yöresinin geleneklerin sürdürülebilirlik noktasında geri planda kaldığını düşündüğü görülmektedir.

Araştırmacı: Tosya’da yaran geleneğinin Çankırı’ya göre geride kalmasının sebebi nedir?

Tosya ilçesi son 200 yıl içerisinde büyük felaketler ve doğal afetler ile karşılaşmıştır. Bu 200 yıl içerisinde 2 büyük deprem ve 2 büyük yangın görmüştür. Bu depremlerde Tosya halkının yarısı hayatını kaybetmiştir. Gerçekleşen ili büyük yangında Tosya’nın tamamının yanmıştır. Rum inşaların yaşadığı bölümler tamamen yanmıştır. Yaşanan bu felaketler sonucunda insanların bu gibi etkinliklere zaman ayıramadığı ve önceliklerinin

hayatları olduğu görülmektedir. Çankırı'nın daha ileri de olmasının temel sebeplerinin başında bu afetler gelmektedir (Dernek başkanı, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Yaran kültürü hem Kastamonu hem de Çankırı'nın ortak kültürü olarak geçmektedir. Devrez vadisinin güney yakası ile kuzey bölümü yaran kültürünü yaşamaktadır. Kargıdan Gerede ye kadar bir konum olarak belirlenmektedir. Tosya da İrfaniye geceleri, Çankırı da yaran geceleri isimleri olarak bilinmektedir. Çankırı'nın nüfus olarak Tosya ilçesinden fazla olması geleneği orada daha tanınır hale getirmiştir (Baş ağa Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Çankırı'da yaran geleneği şu anda yaşatılıyor. Şu anda başka yerler de falan da var diyorlar ama Çankırı bizim ustalarımız ama boynuz kulağı geçti. Ustayı biz geçtik gibi geliyor şu anda orada ocak yakın köylerde yakılıyor. Aynı yapı hatta bazen değişiklik oluyor gittiğimizde ama genel de aynı yapı, geride kaldığını düşünmüyorum (Küçük Baş ağa, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Coğrafi koşullar nedeniyle Tosya ilçesi gelenekte geri kalsa da hala varlığını sürdürmektedir” (Reis, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Yarenler arasında ki selamlaşmadan başlayarak, yaren alımından, yaren uğurlamasına, misafir alımından, misafir uğurlamasına kadar bütün her şeyi, baş ağalarından aldığı emirleri, oturma şekillerinden, davranış şekillerine kadar Çankırı ili ile benzerlik sağlamaktayız. Geri kalma sebebimiz nüfusa bağlıdır” (Çavuş, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Geçmiş zamanda yaşanan doğal afetler ve nüfus azlığı ilçenin geleneği sürdürmeye ara vermesine ve Çankırı iline göre geri planda kalmasına neden olmuştur” (Sazende, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Katılımcı 1, 2, 5 ve 6 Tosya ilçesi yaran geleneğinin Çankırı iline göre geri kalma sebebini doğal afet ve nüfus oranına bağlamaktadır. Katılımcı 4 geri kalma sebebini coğrafi koşullara bağladığını katılımcı 3'ün ise geleneğin Tosya ilçesinde Çankırı iline göre geri planda kalmadığını düşündüğü görülmektedir.

Araştırmacı: Yaran meclisindeki göreviniz ve gereklilikleri nelerdir?

Dernek başkanım. Dernek üyesi şuan 45 kişi. Sayıyı az tutuyoruz sıradan insanların oraya gelme şansı yok. Seçilecek olan yaren bir kefil ile birlikte oraya gelip teklifini sunar hiçbir şekilde ret cevabı almaz yakılacak olan ilk ocakta bu kişi yaran meclisine sunulur. Eğer bir kişi bile muhalefet olursa bir daha tartışmaya kapalı olarak adamı kabul etmeyip konu burada kapanır (Dernek başkanı, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Başağanın görevi yaren içerisinde o orta otoriter bilinçli bir şekilde yaranın oluşmasını sağlamak. Yani yarana yakışır insanları bir araya getirip onlarla yaran yeme adı altında gerçekleştirilen haftalık programı yönetmek. Şöyle söyleyelim, liyakatli en uygun kişiye başağalık verilir. Bu bir de bütçeyle alakalıdır taşıyabilir olmak gerekir. Başağanın eli açık kişiliği olmalı veya bütçesi ekonomik özgürlüğü olan bir insan olmalı. Çünkü bir mecliste 30 tane yarin arkadaşım ve onun misafirleri varken orada başağadan hariç kimse hesap ödeyemez ve ödemesi de uygun olmaz. Buna ek olarak orada daha uzun bir zaman geçirmiş, daha fazla özümsemiş kişi ön plana çıkar. Sağ olsun arkadaşlar böyle düşündükleri için bizi ön plana çıkarttılar. Bir kısmını belirledim, tamamını değil. Renkli sima birinci şartım. İkinci şartım ahlak ve fazilet. Üçüncüsü de işinin bu işe uygun olması gerek. Önce ekmek diyoruz. Biz önce iş eş ve ekmek yani o biz ondan sonra geliyoruz. Eğer ailesine zaman ayırmıyor da, bize zaman ayırıyorsa o da olmuyor. Bazı şeyler oturmuş olması lazım (Başağa Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Ben 2012 senesinde yaran olarak başladım, 2014 ten sonra reis olarak yaptım. Pandemiden önce küçük başağa konumuna geçtim. Önce yarene girmeniz şartı var. Önce çırak yaran olarak başlıyorsunuz. Çırak yaran belli bir seviyeye geldiğinde usta yaran bölümü geçiyorsun. Yaran de ikiye ayrılır, büyük başağanın sol tarafı çırak yarandır. Sağ tarafı usta yaran ve kalfa yaren. Bir de 2 başağanın ortasındaki yerde oturanlar usta yarandır. Kademe atlayarak devam eder (Küçük Başağa, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

İlk başta yaran kültürüne ben yaran olarak başladım sonrasın da kademe olarak, orada ki arkadaşlar beni reislik görevine uygun görmüşler, son 4 yıldır reis olarak yaranlık görevimi yerine getirmekteyim. Reis söz ve sohbetine itibar edilen kişi olarak gösteriler, bütün yaranlar böyledir ama reis arada denge kuran ve bunu sağlayan kişi olarak geçer. Reisin ilk görevi köprüdür. Bu topluluk içinde reis bütün herkes arasında köprü görevi görmektedir. Yaran meclisin de başağadan sonra yaren üzerinde etkisi olan idarecidir. Yaranlar başağa ile konuşamadıkları konuları, reise danışarak, başağa ile irtibat kurmasını sağlar. Reis ocak yakılırken düzenlemeleri kontrol eder, gerekli müdahalelerde bulunur, gelen misafirleri karşılar aynı zaman da orta oyunlarda da görev alır (Reis, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kültürde çavuş görevindeyim. Normalde çavuş yaran değildir. Çavuş 24 yaranden oluşan toplulukta çavuş artı 1 olarak eklenmektedir. Çavuş normalde 24 yaran arasında bulunmaz. Çavuşun görevi yarenler arasında disiplini sağlamaktır. Bu durum şöyle gelişmektedir. Yaran disiplini sağlamaktır. Bu görevi de tuğra dediğimiz kuşaktan bükülme, bir malzemeden yapılan bu alet disiplinin sembolü olarak geçmektedir. Çavuşun görevleri arasında şu durumda bulunmaktadır. Sadece yaran içerisinde değil, dışarda da görevini yerine getirmektedir. Bu görev; özellikle genç yarenlerin, öğrenci yarenlerin dışardaki sosyal yaşantısı, gittikleri yerler, oturdukları mekânlar, derslerinde ki durumu eve giriş ve çıkış saatleri gibi işleri kontrol etmekle görevlidir çavuş. Sadece yaren çatısı altında değil, her zaman her yerde çavuşun görevleri devam etmektedir (Çavuş, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Kurulduğundan beri içerisinde bulunmaktayım. 10. Yılımı tamamlamaktayım. İlk olarak sazende olarak başladım ve yaran değildim daha sonrasında gönüllü olarak katılım sağladım. İlk iki sene gönüllü olduktan sonra yaranların arasına katılım sağladım. Yaranlık kuralların da sazende dışardan özel olarak da tutulabilir” (Sazende, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Tosya ilçesi yaran geleneğinde katılımcılardan elde edilen bilgilere göre Katılımcı 1 dernek başkanı, katılımcı 2 başağa, katılımcı 3 yaran görevi yaptıktan sonra kademe atlayarak reis görevi, katılımcı 4 reis, katılımcı 5 çavuş katılımcı 6 ise sazende görevinde yer aldığı görülmektedir.

Araştırmacı: Ocak yakma ne zaman gerçekleşmektedir?

“Ekimin son haftasında başları Nisanın başlarında ocak yakma biter” (Dernek başkanı, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Ekim ayında cumartesi geceleri toplanıyoruz” (Başağa, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Bu zaten kış etkinliği her cumartesi gecesi toplanıyoruz” (Küçük Başağa, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Ocak yakma kış aylarında Ekim ayının sonlarına doğru başlamaktadır” (Reis, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Ekim ve Nisan ayları arasında ocak yakma gerçekleşmektedir” (Çavuş, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Ekim ayının sonlarında cumartesi geceleri toplanmaya başlanır ve Nisan ayına kadar devam eder” (Sazende, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Tosya ilçesi yaran geleneğinde ocak yakma töreninin katılımcılardan elde edilen bilgiler kapsamında ekim ayının sonlarında başlayıp Nisan ayına kadar devam ettiği görülmektedir.

Araştırmacı: Yaran meclislerinde kıyafet zorunluluğu bulunmakta mıdır?

“Kıyafetler zorunludur ve tek tip kıyafet giyilmektedir. Halk arasında bu kıyafetlerin ayrıldığı görülebilir” (Dernek başkanı, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Bütün yaranlar başağa gecelerinde istisna olarak kültürel folklorik elbiselerle etkinlik düzenler bunun dışında genelde yaranlar siyah pantolon, bordo yelek ve beyaz gömlek tarzında giyinirler” (Başağa, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Normal çalışmalarınızda yok. Ama mesela ilk misafir çağırdığımız zaman eğer ilk ocak yakını ya da son ocak yakımı ise, kaftan dediğimiz bizim 3 yedek dediğimiz elbiselerimiz

giyeriz. Normal zamanlarda Yaranlerin aynı olması için belli bir kıyafeti bulunmaktadır. Bu kıyafetler bordo kazak, beyaz gömlek, siyah pantolon, siyah çorap bu şekildedir (Küçük Başağa, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Resmi elbiseler folklorik olarak giyilmektedir. Özel günlerde, açılışlarda, kapanışlarda resmi elbiseler giyilmektedir” (Reis, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Ocak yakma törenleri hariç kıyafet zorunluluğu yoktur” (Çavuş, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Bordo yelek, kazak, siyah pantolon ve beyaz gömlek ocak yakma ve meclislerde zorunludur. Onun harici toplanmalarda kıyafet zorunluluğu yoktur” (Sazende, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Katılımcılardan elde edilen bilgiler doğrultusunda ocak yakma törenlerinde ve özel günlerde kıyafet zorunluluğu olduğu görülmektedir. Bu zorunluluğun misafirleri kapsamadığı belirtilmiştir.

Araştırmacı: Yaran meclisi kurallarına uymayan kişilere herhangi bir yaptırım bulunmakta mıdır?

“Yüz kızartıcı suçlar, Sır saklamamak, Anne ve Babaya itaatsizlik, Eşine şiddet uygulaması, Ayıplı suçların işlenmesi halinde mahkeme kurularak yargılama yapılmaktadır” (Dernek başkanı, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Belirlenen suçlar halinde yaran meclisinde eğlence bitiminde Meclis içerisinde ortaya bir terazi ya da üzerinde terazi resmi olan bir minder konularak ceza verilir” (Basağa, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Suç işleyen kişilere Mahkeme kurallarına göre büyük başağa hâkim, derneğin reisi savcı, çavuşu şahit olur ve yargılama yapılmaktadır” (Küçük Başağa, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“İşlenen suçun cezası dernekten atılmak ise bulunan bir kütük üzerine ismi yazılarak o minder üzerine konulur. Bu işlem gerçekleşikten sonra kimse sorgulamaz neden

bu kişinin dernekten atıldığını. Bu atılmanın gerekçeleri sır olarak saklanmaktadır” (Reis, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Yüz kızartıcı suç işleyen kişilerin cezaları ağır olarak belirlenmektedir” (Çavuş, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

“Suç işleyen kişilere 10 çocuk giydirme, ocak yakma masrafını karşılama gibi cezalar verilir” (Sazende, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Tosya ilçesinde yaran meclisi kurallarına uymayan kişilere katılımcılardan elde edilen bilgiler doğrultusunda ağır ama topluma faydalı yaptırımların uygulandığı görülmektedir.

4.3 Tosya İlçesi Yaran Geleneği Oyunlarına Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular

4.3.1 Yaran Geleneğinde Kullanılan Oyunlar

Yaran geleneğinde kullanılan oyunlar yöreye özeldir. Bundan dolayı oyunlara kişisel görüşme sonucu ulaşılabilmektedir.

4.3.1.1 Tekerleme oyunu

Oyunda güzel söz ve güzel şarkı söyleme ön plana çıkmaktadır. Misafirlerinde katılımıyla tekerlemeler doğru ve düzgün bir şekilde söylenmeye çalışılmaktadır.

Tekerleme oyununda 3 ya da 4 yaren bulunmaktadır ve yine 3 veya 4 misafir alınır. Bizim Anadolu kültüründe ya da Türkiye genelinde bazı tekerlemeler vardır. Bu tekerlemeleri yarenler ezberler. Daha sonra oyuna alınan misafire bu tekerlemeler söylettirilmeye çalışılır. Misafirin tekerlemeyi söylerken 3 hakkı bulunmaktadır. Eğer misafir tekerlemeyi düzgün bir şekilde söylerse alkış alır, söyleyemez ise bizim kendimizce belirlediğimiz cezalarımız bulunmaktadır. Cezalar da biliyorsa bir özlü söz söylemesi ya da sesi güzelse bir şarkı söylemesi istenmektedir. Tekerleme oyununun amacı budur (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.2 Ambulans oyunu

Ambulans oyununda benzetim tekniğinden yararlanılarak ilk yardım ve yardımlaşmanın önemi vurgulanmaktadır.

Ambulans oyununda hasta bulunmaktadır, bir ambulans (arabası), bir ambulans şoförü, doktor ve hemşireden (erkek) oluşmaktadır oyunun kadrosu. Oyunun amacı ve anlatılmak istenen ironik durum, kaza yapmış bir hastaya ilk müdahalelerin nasıl olduğu ile alakalı görsel ve komik bilgiler vermektedir. Yaren meclisinde oynanan bu oyunda, röntgen cihazı yerine bir el feneri kullanılmaktadır. Mecliste toplanan misafirleri, hastane ortamından bağımsız bir şekilde hareket ederek, komik hareketlerle güldürmek amaçlanmaktadır (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.3 Eşim eşim oyunu

Eşim eşim oyunu işbirliği, dayanışma ve yardımlaşma duygularını ön planda tutmaktadır. Oyun yaran ve misafirlerin katılımıyla gerçekleşmektedir.

Oyunun oyuncu sayısı 8 ya da 10 kişi olarak belirlenmektedir. Bu oyuncuların yarısı yarenden oluşmaktadır, yarısı da gelen misafirlerden seçilmektedir. Eşim eşim oyunun amacı yanında bulunan takım arkadaşını (eşini) savunarak ona verilen görevi yatırmamaktır. Kişiler kendilerini değil yanında bulunan eşini savunmaktadır. Oyunun oynanma amacı, hızlı bir şekilde herkesin eşini savunarak tepki vermesi gerekmektedir. Örneğin, ortada bir elma vardır, birisi sorar bu elmayı neden tutuyorsun diye, elmayı tutan kişi derki ben tutmayayım da kim tutsun, karşıdaki de derki bırak Ahmet tutsun, oyun burada başlar Ahmet'in eşi hemen müdahale ederek Ahmet o elmayı tutamaz der. Sonrasın da soran kişi Ahmet'in eşine kim tutar der, oda oyunda olan başka birisinin ismini söyler. Bu oyun böyle hızlı bir şekilde ilerler ve ortaya komik görüntüler çıkar (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.4 Mucur mercimek oyunu

Oyun birlikteliği ve birlikte eğlenmeyi amaçlamaktadır. Oyunda amaç kelimeleri hızlı bir şekilde doğru telaffuz etmektir.

Oyunun oyuncu sayısı 10 ya da daha fazla kişiden oluşmaktadır. Bu kişiler bir daire oluşturarak otururlar ve herkese bir sayı verilir. Bu sayılar kişilerin temsil etmektedir. Oyun aldım sattım bir buçuk mucur mercimek diye başlar, sayısına denk gelen kişi derki, bir buçuk mucur mercimek olmaz, o kişi de sorar kaç buçuk mucur mercimek olur şeklinde devam eder. Bu oyun hızlı oynandığı zaman mucur kelimesi telaffuz edilemediğin de (mucuk) olarak ağızdan çıkar. Kişiler söylerken mucuk mercimek diye telaffuz ederler. Kelimenin ağızdan böyle çıkması komik görüntülere sebep olur. Misafirler birbirlerine öpücük gönderiyormuş gibi bir ortam oluşur (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.5 Kopya oyunu

Oyun birlikte eğlenmeyi, gülmeyi ve uyumun önemini benimsemektedir.

Oyunun oyuncu kadrosu üç yaran olmak şartı ile 10 ya da daha fazla kişiden oluşmaktadır. Kişiler ya tek sıra ya da daire şeklinde yan yana otururlar. Oyunu başlatan kişi en başta ne yapıyorsa yanındaki de aynı harekâtı yanındakine yapmak zorundadır. Oyun ilk başta yavaş başlar daha sonra hızlı bir şekilde devam eder. Örneğin yanındaki kişinin, bacağına

omuzuna ve ensisine vurarak onunda yanındaki kişiye aynı şeyleri yapmasını istemektedir. Oyun böyle devam etmektedir, vurmaların şiddeti arttıkça herkes yanındakine daha hızlı ve sert vurarak oyunun akışına ayak uydurmaktadır. Oyunun hızı arttıkça ortaya komik görüntüler çıkmaktadır. Oyunu oynayanlar da izleyenler de bu komikliklere gülmektedir (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.6 Futbol oyunu

Futbol oyunu özgüveni ve kişilerin kendilerine güvenerek eğlenceye katılmalarını amaçlamaktadır. Misafirlerin katılımıyla gerçekleşmektedir.

Oyunun temel eşyaları bir adet futbol topu ve bir adet oklavadır. Oyunu oynayacak kişiler rast gele misafirlerden seçilmektedir. Oyun içeriye elinde oklava ile giren yarenin Tosya spora oyuncu arıyoruz demesi ile başlar daha sonra misafirlerden rast gele seçilen kişileri yaren meclisinin ortasına çıkartılar. Çıkan misafirin başını dik şekilde duran oklavaya koyarak etrafında on tur dönmesi istenmektedir. Misafirin oklavanın etrafında on tur döndükten sonra kafasını kaldırıp topa vurması istenmektedir. Burada oyunun amacı ortaya gelen misafirin başı döndükten sonra topla vuramayarak sendeleyip başka yere gitmesi ya da düşmesiyle ortaya komik görüntülerin çıkmasıdır. Oyunda, oyuncu sınırlaması yoktur, yarenlerin seçtikleri ya da kendine güvenen misafirlerin hepsi oynaya bilmektedir (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.7 Koç oyunu

Koç oyunun amacı, paylaşmayı ve birlikteliği vurgulamaktır. Misafirlerin katılımıyla gerçekleşmektedir.

Yaran meclisine çoban kıyafetleri ile giren iki yaren misafirler arasından 2 adet koyun seçerek oyuna başlanır. Bu çobanlar görevlerini yapmayan, yaramaz çobanlar olarak bilinmektedir. Köydeki koyunları otlatmak için götürürler. Çobanların yanına gelen başka biri bu koçların arasından kurbanlık satın almak ister. Çobanlar muhtarın koyunlarından iki tanesini gelen bu müşteriye satarlar. Satış işlemi gerçekleştirildikten sonra koyunları alan müşteri bunların kesilmesini ister. Kesilecek olan koyunların birisi düzgün bir şekilde kesilirken ikinci koyun kesilmeye başlandığında çobanlardan birisi ağzında su ile gelerek kurbanın içkembesi patladı deyip, misafir olan koyunun paçasında ya da başından aşağı bu suyu boşaltır. Koyun olarak seçilen misafirin budan haberi olmadığı için ortaya çok komik görüntüler çıkmaktadır (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.8 Meyve oyunu

Misafirlerden seçilen Meyve oyunu kurallara uymanın ve düzeni sağlamanın önemini ufak cezalarla eğlendirerek öğretmeyi amaçlamıştır.

Oyun 8 ya da 10 kişi ile oynanmaktadır. Oyuncular misafirlerden seçilmektedir. Oyuna katılan herkese birer ya meyve ya da sebze verilmektedir. Verilen bu meyve ve sebzeleri oyuncular ağzında tutmaktadır. Bu meyve ve sebzeler elma, armut, patates, patlıcan gibi vs. yiyeceklerdir. Meyve ve sebzelerin bazıları yenilir bazıları yenilmez durumda olduğu

için oyunun şartı olan ağızındaki meyve ve sebzelerin bitirilmesi gerektiğidir. Oyunun amacı, ağızda meyve olan misafirler arasında aldım sattım patlıcan der, ağızda patlıcan olan oyuncu da patlıcan olmaz der, karşıdaki ne olur der, oda armut der. Oyun böyle hızlı bir şekilde ilerler ve oyuncular bunları söylerken ağızlarında meyve ve sebzeler bulunmaktadır. Hızlı şekilde söyleyemeyen oyuncuya ceza olarak ağızındaki meyve ya da sebzedden bir ısırık alınması söylenir (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.9 Arı oyunu

Her olayın görüldüğü gibi olmadığını ve ön yargının doğru olmadığını betimleyen bir oyundur. Oyun yaranlar tarafından gerçekleştirilmektedir fakat misafirlerde katılabilmektedir.

Yarana ve katılımcılara dikkatli olma ve her şeyin görüldüğü gibi olmayıp bazen hakikatlerin bize görüldüğünden farklı olduğu temasını verdiği gibi çok güvendiğin kişi olsa da tedbiri elden bırakmamanın gerektiği temasını işlemektedir. Olayların çözümü ve cezaya kalmamak için, dikkat, beceri ve çeviklik gerekmektedir. Yaran tarafından seçilen iki veya üç kişi, öne geçip ellerinin avuç içiyle kulaklarını kapatacak şekilde beklerler. Arkasında kalan diğer oyuncular ya omuzlarına ya da ensesine hızlı bir şekilde tokat atarlar. Öndeki oyuncular tokatı kimin attığını bulmaya çalışırken arkada bulunan yaranlar işaret parmakları havada kendi yerlerini değiştirerek vızz vızz diye ses çıkarır bu arada kimi yaran aşağı eğilerek ebe olan oyuncunun dikkatini dağıtıp doğru kişiyi bulmasını önlemeye çalışırlar. Ebe kendisine vurana bulunca o öne geçip diğerleri arkaya geçerek oyun devam eder. Yaranın oyunu sona erdirmesiyle oyun sona erer. Oyuna misafirler de katılabilir. (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.10 Harf oyunu

Oyun, sözlü becerilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Yaran ve misafirlerin katılımıyla gerçekleştirilmektedir.

Yaranlardan birisi, meclisin ortasına gelerek misafirlerden 4 ya da 5 kişi seçer. Yaran seçtiği bu kişilerle oyunu tek tek oynamaktadır. Oyunun amacı yaran misafirlere alfabeden herhangi bir harf seçerek, soracağı bütün sorulara o harf ile cevap vermesini istemektedir. Örneğin, “E” harfi ile sorular sorulduğunda cevapların hepsi “E” harfi ile başlamak zorundadır.

Soru	Cevap
Nereden geliyorsun?	Eskişehir
Nereye gidiyorsun?	Edirne
Adın ne?	Emre
Mesleğin ne?	Esnaf

Sorular sorularak cevaplar alınmaktadır. Oyunculara farklı harflerle ve daha zor sorular sorularak cevaplar alınmaktadır. Bu sorulara verilen cevaplardan komik kelimeler ortaya çıkmaktadır. Oyunun diğer bir amacı, zekâyı hızlı kullanmak ve kelime hatırlamaktır. Oyuncuların zihinlerini daha hızlı kullanmaları sağlamaktadır (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.11 Otel oyunu

Otel oyunu yaran ve misafirlerin katılımıyla oynanmaktadır. Oyunda güven duygusu sorgulanır ve dikkatli olmanın önemi vurgulanır.

Oyunun oyuncu kadrosu, 1 tane misafir ve 7 yarandan oluşmaktadır. Yarenler meclisin ortasında bir otel kuruyoruz der daha sonra misafirler arasından bir oyuncu seçilir. Oyunun amacı, seçilen misafirin kendisine vuranı bulmasıdır. Oyunun oynanış şekli, oyuncu ve bir yaren bir yorganın altına girerek orda uyumaya başlarlar geriye kalan altı yarende yanlarında üçerli şekilde dizilirler. Sonrasında misafire biri ince bir sopa ile vurmaktadır. Yorganın altında kalan misafir her seferinde vuranı tahmin etmektedir. Oyun misafirin vuranı bulması ile son bulmaktadır. Aslında misafir kendisine vuranı sürekli altı yaren arasında aradığı için hiçbir zaman bulamamaktadır. Misafire vuran kişinin yanındaki yaren olduğunu bilmemektedir. Seyirciler misafirin bunu bilmeden sürekli yanlış tahminde bulunmasına ve vuran kişiyi gördükleri için ortaya komik durumlar çıkmaktadır. Oyunun sonunda yanında yatan yaranın kendisine vurduğunu söylemesi ile oyun son bulmaktadır (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.12 Topçu atışı

Bu oyun bir işi yaparken dikkatli olmanın önemini eğlenerek öğretmektedir. Yaran ve misafirlerin katılımıyla gerçekleşmektedir.

Oyunun oyuncu kadrosu 2 yaran ve 6 misafirden oluşmaktadır. Oyuncunun amacı hızlı bir şekilde komutlar vererek oyuna katılan misafirlerin şaşırması ve diğer oyuncu ile yer değiştirmesi gerekmektedir. Oyun yarenlerin birinin çavuş diğerinin ise ortaya geçerek ebe olması ile başlar. Misafirler üçerli gruplara ayrılarak ebenin sağına ve soluna geçmektedir. Bu misafirlere sağ taraftakilere sağ bir- sağ iki ve sağ üç numaraları verilir, sol taraftakilere de sol bir- sol iki ve sol üç numaraları verilir ve böylece oyun başlar. Topçu çavuşu emir vererek ellerinde olan kemerlerle ortada olan ebeye vurmalarını ister ve komut verir, sol bir vur, sağ üç vur diye hızlı hızlı vurmalarını söyler. Bu komutlar sonrasında oyunculardan birisi şaşırırsa ortaya o geçer (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.13 Nefes oyunu

Nefes oyunu kontrollü ve birlikte hareket ederek sonuca ulaşmanın kolaylığını belirtmektedir. Oyunda nefes kontrolü ön plana çıkmaktadır.

Nefes oyununda oyuncular yaranlar ve misafirlerden karışık olarak oynanmaktadır. Oyuncu sayısı 8 ya da 10 kişiden oluşmaktadır. Oyunun amacı nefesi ile kontrol ettikleri kâğıtları, değiştirirken düşürmemek ve nefeslerini daha iyi kullanmalarıdır. Oyun, oyuncuların daire şeklinde oturarak, birbirlerine yakın bir şekilde, ilk oyuncunun ağzına aldığı kâğıdı nefesi ile tutarak yandakine vermesidir. Yan tarafındaki oyuncu da yine ağzı ile diğer oyuncudan o kâğıdı alıp yanındaki oyuncuya vermesi ile devam etmektedir. Burada amaç kâğıdı düşürmeden yandakine teslim etmektir, teslim ederken kâğıt

düşerse oyuncular arasında komik bir durum oluşmaktadır (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.14 Maden oyunu

Bu oyun yapılan işlerde oluşabilecek zorlukları eğlenerek görüp hazırlıklı olabilmeyi amaç edinmiştir.

Maden oyununda oyuncular altı kişi yaranlardan, üç ya da dört kişi de misafirlerden seçilir. Oyunun amacı oyuna dâhil olan misafirlerden birinin yüzüne kadar çalmaktadır (siyah boya sürmek). Meclisin ortasına çarşıftan kurulan maden ocağında yaranlar çalışmaktadır. Yaranlardan birisi biz çok yorulduk diyerek madene başka işçilerin gönderilmesi istenir. Misafirlerden seçilen ilk oyuncu çadıra girer çalışır ve daha sonra diğer taraftan aynı şekilde çıkar, daha sonra bir kişide istenir oda yine aynı şekilde girer çalışır ve çıkar, bu böyle üç ya da dört kere devam eder. Son çağrılan kişi madene girer çalışmaya başlar, içeride madende çalışanlardan birisi bir balon patlatarak madende patlama oldu diye kargaşa çıkarır, daha sonra çıkan kargaşa da içerdeki misafirin yüzüne kara çalınır (siyah boya sürülür), misafir bundan habersiz bir şekilde çıkar yerine oturur. Meclisteki herkes oyuncunun yüzünün boya olduğunu görünce gülmeye başlar, oyun böylece son bulur (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.15 Tavuğumu kim yedi oyunu

Misafirlerin ve yaranların güvenin önemini anlayabilmeleri için oynadıkları oyun, aynı zamanda ön yargının doğru bir davranış olmadığını vurgulamaktadır.

Tavuk oyunu yaran meclisin de en çok gülünen oyunlardan bir tanesi olarak bilinmektedir. Tavuk oyunun da oyuncular dört yaren ve 6 misafirden oluşmaktadır. Oyunun amacı oyuncular birbirlerine tülbentlerle vurarak tavuğu kimin yediğini bulmaktır. Yarenlerin seçtikleri misafirlerle birlikte karışık olarak karşılıklı şekilde otururlar. Oyunu kuran yaren elinde bir tas ılık su ve gül suyu ile gelir. Bu tasın yanında 9 adet tülbent bulunmaktadır. Bu tülbentler tastaki gül suyu karışımı ılık suya batırılarak ıslatılır. Oyunu kuran yaren sorar benim tavuğumu sen mi yedin diyerek oyuncuların birisinin kafasına vurur. Kafasına vurulan oyuncu hayır ben yemedim diyerek karşısındakinin kafasına ıslak tülbentle vurur ve bu yedi der. Oyun böyle devam eder, en son oyunu kuran yaren birini belirleyerek benim tavuğumu bu yedi der ve herkes elindeki tülbentle o kişiye vurur. Böylece oyun sonu komik görüntüler oluşur ve oyun biter. Ilık suya gül suyu katılmasının sebebi, baş ağrısı yapmaması ve güzel kokmasından dolayıdır (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.16 Hoca oyunu

Anıların ve yaşanmışlıkların önemini vurgulayan bir oyun türüdür.

Oyuna katılanlar, hoca ve üç öğrenciden ibarettir. Hocaya bir kavuk giydirilir, kavuğun ortasına bir tas su konur. İlk konuşmayı hoca alır: “-Şam” dan geliyorum, amacım üç öğrenciye ders vermektir.” dedikten sonra oyunu bilmeyen üç kişi öğrenci olarak seçilir. Hoca, öğrencilerine ders vermeye başlar. “-Ayak bütün, baş bütün hocanıdır” bütün

öğrenciler bunu tekrarlarlar. Bu arada hoca, öğrencilerden izin ister: “-Benim hanım hastalanmış; onun için fazla kalamayacağım, beni unutmamamız için sizlere birer anı vermek istiyorum” diyerek birinci öğrenciye tesbihini, ikinci öğrenciye bastonunu verir, üçüncü öğrenciye dönerek: “-Evladım sana verecek bir şeyim kalmadı. Sen de şu kavuğumu hatıra olarak al” der ve kavuğunu çıkarır. Su dolu tası oyunu bilmeyen öğrencinin üzerine döker (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.17 Külâh oyunu

Külâh oyunu; hayatta her şeyin planlı olamayacağı ve bazen isteyerek ya da istemeyerek bir takım durumlarla karşılaşabileceğimizi vurgulamaktadır.

Oyunu oynayacak her kişi, kâğıttan birer külâh yaparak başlarına geçirirler. Bir tepsinin üzerine, gaz ve karışımı yayılır. Oyuncular, kâğıttan külâh başlıklarıyla, tepsinin üzerine eğilirler, bu arada, bir başka kişi, tepsinin üzerindeki karışımı kibritle tutuşturur. Külâhı yanan kişinin, hemen kaçması gereklidir. Kaçmayanlar, oyunu seyredenler tarafından dövülürler (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.18 Yağcı oyunu

Oyun bilmediğin ve güvenmediğin ortamlarda olduğunda sakın kalıp gözlemleme yapmanın önemini belirtmektedir.

Oyunu bilen bir kişi, yağ satıcısı olarak; bilmeyen biri de yağ tuluğu olarak seçilir. Yağ satıcısı, elinde bastonu, beli bükük olarak odaya girer; muhtar kuruluna gelerek, yağ satışı için izin ister. İzin verilir, satıcı, yağın getirmek için odadan çıkar. Bir müddet sonra, odaya, yağ tulumu rolündeki genci, sırtına sıkıca iplerle bağlamış olarak döner. Yağ tulumunun ağzı bir bezle sıkıca bağlanmıştır. Muhtar kurulu, yağı kontrol eder ve satış başlar. Önce muhtara, yağı alması için teklif gelir. Muhtar, elindeki iğneyi yağ tulumuna batırır; sonra sıra ile herkes ellerindeki iğneyi tulumu batırırlar. Yağ tuluğu, sıkı sıkı bağlı olduğu için kımlıdayamaz ve bağırır (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.19 Berber oyunu

Oyun, her biliyorum diyene inanmamayı ve söylenene kanmamayı amaçlamıştır.

Oyunu bilen bir kişi, “ben berberim” der ve köy muhtarından iş ister. Muhtar, iş isteyen kişiye izin verir. Sonra, masa yapabilmek için tahta ister; muhtar da oyunu bilmeyen iki kişiyi tahta diye verir. Oyuncu berber, iki gencin ayaklarını ve kollarını, gergin şekilde bağlar, üstlerine de, çeşitli eşyalar doldurur. Berber, bir çanta içinden aletlerini çıkartır. Bunlar, sopa, kaşık, kova, kömür tozu, çamur, fırça gibi eşyalardır. Berber, masa rolündeki kişilerin üzerine oturur; kaşık ile birinin yüzüne çamur; fırça ile de diğerinin yüzüne kömür tozu sürer; sonra, satır ile tıraş eder; tıraş bitince, yüzlerine tükürür. Bu da berberin kolonyasıdır (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.20 Yıldız seyretme oyunu

Yıldız seyretme oyunu eğlenirken sonucu bilinmeyen bir olaya karışmamanın daha doğru olduğu gerçeğini benimsetir.

“Yıldızlı havalarda oynanır. Oyunu bilmeyen bir kişi seçilir. Bütün oyuncular dışarıya çıkarılır. Acemi oyuncuya, bir ceketin kolundan, yıldızlara baktırılır. Sonucu bilmeyen oyuncu, yıldızlara baka dursun; ceketin kolundan dökülen bir kova su her tarafını ıslatır” (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.21 Karı koca oyunu

Oyun bir işte ustalaşana kadar yaşanan zorlukları eğlenerek göstermeyi amaçlamaktadır.

Yine acemi bir oyuncu seçilir. Bu oyuncuyla birlikte, oyunu iyi bilen bir kişi, yorganın altına girerler. Yüzleri tamamen örtülüdür. Bu iki kişiye, dışardan seçilen iki kişi vuracaktır. Vuranın bilinmesiyle de ebeler değişecektir. Gerçekte, dayak yiyen hep acemi oyuncudur. Usta oyuncu, dayak yemiş gibi sesler çıkarsa da aslında acemi oyuncuyu döven, kendisidir (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.22 Yumurta oyunu

Kişilerin bilmediği durum ve olaylara karışmaması gerekliliği vurgulanmıştır.

Oyunu bilmeyen bir kişi seçilir; başka bir kişi de ebe olur. Acemi oyuncunun şapkasının içine bir yumurta saklanır. Ebe, bu sırada dışarda beklemektedir. Önceden nereye saklandığını bildiği yumurtayı bulacaktır. Ebe içeri girer, şüpheyi çekmemek için, yumurtayı sahiden arar gibi yapar, birden acemi oyuncunun şapkasının üstüne şiddetli vurur. Oyunu bilmeyen acemi oyuncu böylelikle, yumurta ile yıkanmış olur (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.23 Höllük oyunu

Yöresel ağızın nesillerce boyunca eğlenerek aktarılmasını amaçlayan bir oyundur.

İkiden fazla kişiyle oynanır. Oyuncuların elinde el büyüklüğünde yassı taşlar vardır. Ön tarafa da yumurta büyüklüğünde “Höllük” adı verilen bir taş dikilir. Amaç belirli bir yerden höllüğü uzaklara götürmektir. Bu iş de, eldeki taşların ustaca höllüğe fırlatılmasıyla olur. Höllüğü vuran kişi, höllüğün gittiği mesafeyi ayakla sayar. Her ayak atışta şu tekerleme sıra ile söylenir: Nanaç, bibiç, kırküş, kırkdört, kırkbeş... Kırksekiz,

kırkdokuz, elli, belli, süllü, sülüman, ardavut, kelenavut, savt, savtbir, savt iki. ..samt on, dalla dedimi oyunu kazanmış olur (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.24 Yüksüklü oyunu

Grup olma ve birlikte hareket etmeyi amaçlayan bu oyun toplum dayanışmasını ön planda tutar.

Yüzük oyunu, fincanlarla oynanabildiği gibi, gümüşten, bakırdan veya tunçtan yapılmış ve fincana benzeyen kapaklarla da oynanmaktadır. Yüzük oyunu sadece yaranların değil uzun kış gecelerinde herkesin oynadığı bir oyundur. Erkekler ve kadınlar ayrı ayrı oynarlar, ancak çok yakın akrabalar arasında karışık oynandığı gibi; erkeklerin bir ekip, kadınların ayrı bir ekip olarak oynadığı da olur. Yüzük oyunu duruma göre 6, 9 ya da 12 fincan ile oynanır. Oyuna başlamadan önce oyuna katılacaklar iki ekip hâlinde ayrılır ve her iki ekipten birer oyuncu yüzükçübaşı olarak seçilir. Yüzükçübaşı'nın görevi, yüzüğü saklamak, aramak ve mâni söylemekten ibarettir. Oyuna başlanırken tepsi üzerine 12 fincan konulur ve her iki ekibin yüzükçü başısı sıra ile fincanları kaldırarak oyuna başlama sırasını belirlerler” (Deniz, 2013, s.60). Bazı yörelerde oyun bu şekilde de oynanmaktadır. İki grup tarafından oynanır. Ebe olan grup 10 tane ceviz kabuğunu yere sıralar. Birinin içine de gizlice bir üzüm tanesi saklar. Karşı grup bu üzümü bulacaktır. Bulduktan sonra saklama işi diğer gruba geçer. Eğer üzüm, hemen birinci kaldırıpta bulunursa, geri kalan cevizlerin sayısı cevizi bulan grubun aleyhine yazılır. İkinci kaldırıpta bulunursa, part ifade eder ve geri kalan cevizler, çift sayılarak grubun aleyhine yazılır. Oyunda mühim olan, üzümü son kaldırıpta bulmaktır (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.3.1.25 Sanatkâr oyunu

Oyun mesleklerin gerekliliklerini eğlendirerek öğretmeyi amaçlamaktadır.

Oyuna odada bulunan herkes katılır. İçlerinden bir ebe, bir de ebe yardımcısı seçilir. Ebe ile yardımcısı dışarıya çıkarlar. Ebe dışarda, marangoz, demirci, terzi, vs. gibi bir sanat ve seçtiği bu sanat dalının bir aletini seçer. Yardımcısı ile birlikte içeri girerler. Yardımcı: Benim oğlum filan sanatı seçti, ona ne lazım? Diyerek bütün kişilere sorar. Amaç, dışarda ebenin seçtiği aletin bulunmasıdır. Alet söyleninceye kadar, bazı taraflarda ebe, bazı taraflarda da oyuna katılanlar dövülür. Aleti söyleyen ebe olur (Başaga kişisel görüşme, 03 Eylül 2022).

4.4 Tosya İlçesi Yaran Geleneginde İcra Edilen Müzik Türlerine Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yaran geleneği sürdürülürken icra edilen müzikler, enstrümanlar ve alt yapıları için Tosya ilçesi yaranları ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler geleneğin devamlılığında kullanılan müziklerle ilgili bilgiler vermektedir.

Araştırmacı: Yaran meclisinde müzikal yapı nasıldır?

Kaynak kişi 1:

“Canlı müzik kullanıyoruz oyunlarda, yaran kültürü bağlama üzerine kurulmaktadır. Kültürel özelliklerine bağlı şekilde müzikler kullanılmaktadır” (Dernek Başkanı, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 2:

“Oyunlar oynanırken hepsi için farklı müzikler kullanılmaktadır. Eserler bağlama ile icra edilmektedir. Müzik yaran toplantılarının olmazsa olmazıdır” (Başaga, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 3:

“Bağlamayı çok kullanıyoruz, orta oyunlarından sonra halk oyunlarımız vardır, devreye onlar girer ya orta oyunundan sonra halk müziği ve sanat müziği o anda sazende neyin uygun olduğunu düşünürse o şekilde ortama göre, bazen de kendi durumuna göre enstrümanı çalar” (Küçük Başaga, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 4:

“Baş ağanın emri ile çavuş ve reisin belirlediği oyunlara göre ya halk müziği ya da halk oyunlarının belirlediği müziklere göre seslendirmeler yapılmaktadır” (Reis, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 5:

“Yaren karşılaşmada Bazı okunan parçalar koro halinde seslendirilmektedir. Bütün yaranlar ile birlikte okunmaktadır. Devamın gelen türküde de yaranlar eşlik etmektedir. Okunan parçanın hareketli olmasından dolayı hep birlikte okunmaktadır” (Çavuş, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 6:

“Asıl ana saz bağlama olarak kullanılmaktadır. Bağlama ile birlikte bir de ritim bulunmaktadır. Bu ritimler de kullanılan müzik aletleri darbuka, bendir, lafta ve keman gibi aletler de eşlik etmektedir” (Sazende, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Katılımcılardan elde edilen bilgiler kapsamında bağlama ile eserlerin icra edildiği görülmektedir. Ritim sazları ise darbuka, bendir, def olarak karşımıza çıktığı görülmüştür.

Tablo 4.1 Tosya ilçesi yaran geleneğinde kullanılan eserler (Sevdi, 2022)

Eser	Yöre
Gıydivanın Kızları	Kastamonu/İnebolu
Cezayir Türküsü	Çankırı
Gökçe Ağacın Kilimi	Kastamonu/ Taşköprü
Tiridine Bandım	Kastamonu/ Tosya
Sepetçioğlu	Kastamonu/Merkez

Araştırmacı: Yaran meclislerinde icra edilen eserler nelerdir?

Kaynak kişi 1:

“Yaran karşılama müziği ile başlamaktadır. Yaranların hepsinin kendisine uyarladığı bir müzik karşılması bulunmaktadır. Bu seslendirmeler yapıldıktan sonra yaranları coşturmak için hareketli müzikler çalınmaktadır. Bu hareketli müzikler de genellikle yöresel olarak çalınmaktadır. Tosya yöresine ait oyun havalarının birçoğu Ankara yöresine aittir. Bu çalınan müziklerin çoğu da Ankara yöresinden tercih edilmektedir. Hep birlikte misafirlerinde eşliği ile bir giriş sağlanmaktadır. Kastamonu yöresine ait Gökçe ağacın kilimi çalınmaktadır” (Dernek başkanı, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 2:

“Müzik sürekli ve periyodik olarak çalmaktadır. Halk oyunları ve Kastamonu yöresine ait oyunların sürekli sergilenmesinden dolayı müzik de sürekli devam etmektedir. Çankırı yöresine ait oyunları da oynuyoruz. Toplantının 3/1 'den fazlasını müzik oluşturmaktadır. Son olarak toplantı bitiminde misafir dağılacağı zaman ve yarenlerin çıkması ile Cezayir denen türkü çalınmaktadır. Cezayir türküsünden sonra artık müzik bitmektedir. Cezayir müziği söz olmadan kullanılmaktadır. Çankırı yaranları sözlü olarak sunmaktadır. Her yarende mutlaka kapanışta Cezayir çalınmaktadır” (Başaga, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 3:

“Tosya y6resine ait 4-5 adet oyun bulunmaktadır. Ekibin 7alışma stratejisine g6re oynanan oyunlar da genel olarak 7alınan eserler arasında Tiridine bandın 6n plana 7ıkmaktadır. Devamın da değirmenci oyunu eşliğinde 7iftetelli m6ziği seslendirilmektedir”. (K676k Başağa, Kişisel g6r6şme, 3 Eyl6l 2022).

Kaynak kişi 4:

“Kastamonu y6resine ait sepet7ioğlu eseri de sunulmaktadır. Halk oyunları genel olarak y6resel oluyor bunun dışında 7alan eserler genel anlamda beğeni almış eserler ile devam edilmektedir” (Reis, Kişisel g6r6şme, 3 Eyl6l 2022).

Kaynak kişi 5:

“Sunulan eserler genel olarak y6resel olmaktadır Gıydivanın kızları gibi ama bunun dışına 7ıkılarak pop6ler olmuş t6rk6ler ve arada sanat m6ziği de kullanılmaktadır. Bağ ağanın emri ile sanat m6ziği yapılması istendiği zaman, misafirlerinde katıla bileceği m6zikler de potpuri şeklinde sunulmaktadır” (7avuş, Kişisel g6r6şme, 3 Eyl6l 2022).

Kaynak kişi 6:

“Tosya yaran geleneğinde girişte, yaren selamlaması ile başlamaktadır. Bu selamlama sırasında sazende arka taraf da ufak 7apta m6zikler 7almaktadır. Y6resel bir eser seslendirmektedir. Kastamonu y6resine ait bir m6zik ile s6zleri kullanılmadan 6nce yarenler sonra da misafirler i7eri girene kadar 7alınmaktadır. Misafirler giriş yaptıktan sonra herhangi bir d6rtl6k okunmaktadır. Enstr6mantal olarak seslendirilmektedir” (Sazende, Kişisel g6r6şme, 3 Eyl6l 2022).

Tosya il7esi yaran geleneğinde icra edilen eserler katılımcıların g6r6şleri dikkate alındığında Gıydivanın kızları, Cezayir t6rk6s6, G6k7e Ağacın Kilimi, Tiridine bandım, Sepet7ioğlu olarak karşımıza 7ıkmaktadır.

Araştırmacı: Yaran k6lt6r6nde m6ziğin rol6 nedir?

Kaynak kişi 1:

“Müzik önemli bir yere sahiptir. Hemen her toplanmada Sepetçioğlu oynuyoruz. Çankırı yöresine ait oyunları da oynuyoruz” (Dernek başkanı, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 2:

“İnsanların hafızanı geliştiren oyunlar var, eğlenirken geliştiren ve eğiten oyunlar var, mübdetanlık oyunu var ve küçük çocuklara örnek olması için yapılan oyunlar bulunmaktadır. Bu oyunlar oynanırken hepsi için farklı müzikler kullanılmaktadır” (Başaga, Kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 3:

“Yaran gecelerinde olmazsa olmaz dediğimiz gelenek tabi ki de misafirler ve oyunlarımızdır. Oraya gelen misafirin memnuniyeti bizim için oldukça önemlidir. Yarenlerimizin ocak yakımın da görev almaları, oyunlara katılmaları, saz ve söz bizim için önemli etkenlerdir” (Küçük Başaga, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 4:

“Yaran gecelerinde olmazsa olmaz dediğimiz en önemli unsur misafir, orta oyunları ve müziktir. Saz ve söz bizim için en önemli unsurlar arasında görülmektedir. Yaren gecelerinde oynanan orta oyunlarda, gelen misafirin yaş aralığına göre saz ve söz durumu değişim göstermektedir” (Reis, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 5:

“Meclislerde, eğlenceyi sağlamak için müziğe ihtiyaç duyuyoruz. Yörenin halk oyunları da müziğe eşlik eden önemli bir folklorik unsur” (Çavuş, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Kaynak kişi 6:

“Genelde misafirleri karşılarken, yaranların selamlaşmalarında ve meclis bitmeden hemen önce halkın kaynaşmasını sağlamak amacıyla müzik eserlerini icra ederiz” (Sazende, kişisel görüşme, 3 Eylül 2022).

Katılımcılardan elde edilen bilgiler kapsamında yaran kültüründe en önemli unsurun müzik olduğu belirlenmiştir.

4.5 Tosya İlçesi Yaran Geleneğinde İcra Edilen Eserlerin Makamsal Özelliklerine Ait Alt Probleme İlişkin Bulgular

Yaran geleneğine ilişkin belirlenen müziklerin makamsal yapıları ve içerik özellikleri ve ritmik yapıları geleneğin sazendesi ile görüşülerek belirlenmiştir. Seçilen eserler Kastamonu yöresi ve Tosya ilçesini kültürel olarak tanımlayan Gıydivanın kızları, Gökçe ağaç, Tiridine bandım, Sepetçioğlu ve son olarak karşılama olarak belirledikleri yöresi farklı bir il olan Cezayir türküsü olarak sıralanmaktadır.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA NO: 629
İNCELEME TARİHİ: 15. 9. 1974
YÖRESİ
İNEBOLU

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
ORMAN DAĞLI

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

GIYDIYANIN KIZLARI

SÜRE
J=76

GIY DI VANIN GI --- Z LA RI HURİYEM Bİ RER GONCAĞÜ --- LÖL MUŞ HURİ --- YEM
SA MA MA DA GU --- ZE LİM HURİYEM HER GÜN Gİ DERHA MA MA HURİ YEM
GIY DI VA NİN GI --- Z LA RI HURİYEM Bİ RER SALKIMLE YLA K DIR HURİ YEM
Bİ RER GONCAĞÜ --- LÖL MUŞ HURİ YEM U FAK U FAK BA --- S TA GEL HURİ YEM
HER GÜN Gİ DERHA MA MA HURİ YEM DE LİKANLILAR DU --- RÜRKEN HURİYEM
Bİ RER SALKIMLE --- Y LA K DIR HURİ YEM U SUL U SUL BA --- S TA GEL HURİYEM
TAHTA LAROY NA MA SIN HURİ YEM TAHTA LAROY NA MA SIN HURİ YEM
Nİ ÇİN YARDIN İ MA MA HURİ YEM Nİ ÇİN YARDIN İ MA MA HURİ YEM
Bİ ZİM MEHLE Dİ --- L LEKTİR HURİ YEM Bİ ZİM MEHLE Dİ --- L LEK TİR HURİ YEM

1
GIYDIYANIN KIZLARI {Huriyem}
Bİ RER GONCA GÜ L DİMÜŞ {Huriyem}
UFAK UFAK BASTA GEL {Huriyem}
TAHTALAR DYNAMASIN {Huriyem}

2
ŞANANA DA GÜZELİM {Huriyem}
HER GÜN GİDER HAMAMA {Huriyem}
DELİKANLILAR DURURKEN {Huriyem}
NİÇİN YARDIN İMANA {Huriyem}

3
GIYDIYANIN KIZLARI {Huriyem}
Bİ RER SALKIM LEYLAKTIR {Huriyem}
USUL USUL BASTA GEL {Huriyem}
BİZİM MEHLE DİLLEKTİR {Huriyem}

Şekil 4.1 Gıydivanın kızları (<https://www.repertukul.com/> Erişim tarihi: 01.02. 2023)

Gıydivanın kızları eserinin makamı Rast makamı olarak bilinmektedir. Rast makamının genel özelliklerinde donanımda si koma bemol ve fa dört koma diyez olarak belirtildiği bilinmektedir. Eser de donanım olarak değiştirici işaretler verilmemekle birlikte eser içerisinde notaların yanında belirtilmiştir.

Tablo 4.2 Gıydivanın kızları makamsal özellikleri

Eser	Makam	Durak	Seyri	Dizisi
Gıydivanın Kızları	Rast	Rast perdesi(sol)	Çıkıcı	Yerinde rast beşlisine Neva perdesinde bir Rast dörtlüsünün eklenmesinden oluşur

YER: " MÜZİK DİMLİSİ YARIM AYRI
TİM RÜPÜRTERİN NO: 3'31
İNCELEME TARİHİ: 15.04.1989

YORUCİ:
KAYTAMONDU

KURUŞU: A. KURUŞU
YORU: F. KURUŞU

SURFİSİ: "

DERLEMEYİ:
NURİSAC YILMAZCANLI
SLAT İNCE

DERLEME TARİHİ:

NOTYAKAJAN:
NURİSAC DOĞANŞİK

GÖKÇE AĞACIN KILIMI
(ASKER YARIM)

GÖK ÇE AĞACIN KILI M TUT KAY NA NA OI LI N

OĞ LU'Y AK ŞAM GE LİN Çİ Zİ RAR KAM BURUŞ L Nİ

OY OY OY OY TA KAM AS KPR DİR Bİ NİM YA RİM

SU BAY LAR İ ZİN ER GE ÇA İKİ LUK ÇE LİR YA RİM

GÖKÇE AĞACIN KILIMI
(ASKER YARIM)

HEY HEY HEY TA NİM AS KPR DİR Bİ NİM YA RİM

SU BAY LAR İ ZİN ER GE ÇA İKİ LUK ÇE LİR YA RİM

NE YAP SIN BE NİM YA RİM

S. KURUŞU

1. GÖKÇE AĞACIN KILIMI
TUT KAYNAK OLUŞU
DÜLLER ANŞAN ÇİĞİNE
KIRAR KAMUR BİLİN

2. Bağış -
OY OY OY YARIM
AKŞERDİR BENİM YARIM
SUYUAYLAR İZİN VERGE
CAN ÇILUR ÇELİR YARIM
HEY HEY HEY HEY YARIM
AKŞERDİR BENİM YARIM
SUYUAYLAR İZİN VERGE
NE YAP SIN BENİM YARIM

3. KAYNANANIN ÖLÜĞÜ
HEP DÜLLER ÇİĞİ
OĞLANAŞERİ GÖNÜLÜ
GÜLİN ÇİĞİ Kİ (Çİ FYI)

4. Bağış -
OY OY OY YARIM
AKŞERDİR BENİM YARIM
SUYUAYLAR İZİN VERGE
CAN ÇILUR ÇELİR YARIM
HEY HEY HEY HEY YARIM
AKŞERDİR BENİM YARIM
SUYUAYLAR İZİN VERGE
NE YAP SIN BENİM YARIM

5. KAYNANANIN BÜKÜŞÜ
SUYUAYLAR İZİN VERGE
HEP DÜLLER ÇİĞİ
OĞLANAŞERİ GÖNÜLÜ
GÜLİN ÇİĞİ Kİ (Çİ FYI)

6. Bağış -
OY OY OY YARIM
AKŞERDİR BENİM YARIM
SUYUAYLAR İZİN VERGE
CAN ÇILUR ÇELİR YARIM
HEY HEY HEY HEY YARIM
AKŞERDİR BENİM YARIM
SUYUAYLAR İZİN VERGE
NE YAP SIN BENİM YARIM

7. KAYNANANIN SEVİŞİM
SUYUAYLAR İZİN VERGE
HEP DÜLLER ÇİĞİ
OĞLANAŞERİ GÖNÜLÜ
GÜLİN ÇİĞİ Kİ (Çİ FYI)

8. Bağış -
OY OY OY YARIM
AKŞERDİR BENİM YARIM
SUYUAYLAR İZİN VERGE
CAN ÇILUR ÇELİR YARIM
HEY HEY HEY HEY YARIM
AKŞERDİR BENİM YARIM
SUYUAYLAR İZİN VERGE
NE YAP SIN BENİM YARIM

Resim 4.1 Gökçe ağaç (<https://www.repertukul.com/> Erişim tarihi: 01.02. 2023)

Gökçe Ağacın kilimi eserinin makamı Hicaz makamıdır. Donanımda belirtilmesi gereken do bakiyye diyezi yazılmamış olup parça içerisinde belirtilmiştir. Eserin konusu (türü) mizahi olup karar ve bitiş sesi La düğah olarak görülmektedir. Usulü 4/4 lük, ses genişliği ise 7 ses olarak belirlenmiştir.

Tablo 4.3 Gökçe ağacın kilimi makamsal özellikleri

Eser	Makam	Durak	Seyri	Dizisi
Gökçe	Hicaz	Dügah	İnici-	Yerinde Hicaz çeşnisine ve Neva da
Ağacın		(La)	Çıkıcı	buselik çeşnisi eklenmesinden meydana
Kilimi				gelmiştir

Resim 4.2 Sepetçioğlu (<https://www.repertukul.com/> Erişim tarihi: 01.02. 2023)

Eserin makamı Çargah ve bayati şiraz olarak görülmüştür. Usulü 9/8 lik olarak görülen eserin konusu yiğitlik ve kahramanlık içermektedir. Karar sesi ve bitiş sesi Do notasıdır. Eserin ses genişliği 6 ses olarak belirlenmiştir.

Tablo 4.4 Sepetçioğlu makamsal özellikleri

Eser	Makam	Durak	Seyri	Dizisi
Sepetçioğlu	Çargah	Çargah	Çıkıcı	Kaba Çargahta Çargah beşlisine, Çargahta Çargah dörtlüsü eklenmesinden meydana gelmiştir.

DERLEYEN
M. SARISOZEN

YÖRESİ
TOSYA
KİMDEN ALINDI
AŞAĞIDAN GELİYOR TÜRKMEN GOYUNU
(Tiridine bandım)

DERLENME TARİHİ
NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

SÜRE:

(Söz....)

A ŞAĞ DAK GE Lİ YOR TÜRKMEN GO YU NU A MA NA MAN

SEL Vİ YE BEN ZET TİM YÄ MİN BÖ , YU NU A MA HİN YAK DIM A MA HİN A MA HİN A MA HİN YAK DIM

(Söz....)

Tİ Rİ Dİ NE Tİ Rİ Dİ NE BAN DIM BE DA VAMİ SAN DIN PA RA Vİ DİM AL DIM Tİ Rİ Dİ NE

Tİ Rİ Dİ NE Tİ Rİ Dİ NE BAN DIM BE DA VAMİ SAN DIN PA RA Vİ DİM AL DIM

(1)

Aşağıdan geliyor türkmen goyunu, aman aman
Selviye benzettim yörin koyunu, amanın yandım,
Amanın amanın amanın yandım,
Tiridine tiridine bandım
(Bağlantı) Tiridine tiridine bandım,
Bedavami sandın para vidim aldım.
Tiridine tiridine tiridine bandım,
Bedavami sandın para vidim aldım.

(2)

Sabahleyin erken çiftle giderken, aman aman
Oküzüm torbadan düştü gördüm, amanın yandım
(Bağlantı)

(3)

Monda yuva yapmış söğüt dalına, aman aman
Yavrusunu sinek kapmış gördüm, amanın yandım
(Bağlantı)

Resim 4.3 Aşağıdan geliyor türkmen goyunu (<https://www.repertukul.com/> Erişim tarihi: 01.02. 2023)

Eserin makamı Rast makamıdır. Konusu mizahidir. Usulü 4/4lük olarak görülmekle birlikte; karar sesi ve bitiş sesi sol rast olarak belirlenmiştir. Ses genişliği ise 9 sestir. Eser içerisinde nevada buselik çeşnisi görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaran geleneği, Ülkemizde Çankırı başta olmak üzere, Kütahya, Konya ve Tosya'da varlığını sürdürmektedir. Devrez vadisinde başladığı bilinen yaran kültürünün birlik ve beraberliği ilke edinen, topluma faydalı bireylerin yetişmesine katkı sağlayarak aynı zamanda folklorik yapının ve kültürel mirasın aktarılmasını sağladığı görülmüştür. Geleneğin Tosya ilçesinde Ekim ayı ile başlayarak Nisan sonuna kadar devam etmektedir.

Araştırma kapsamında, Kastamonu Tosya ilçesinde yaranlık geleneğine sahip çıkıldığı ve orta oyunlarının toplumu sosyal bir eğitimle eğlendirdiği gözlemlenmiştir. Katılımcılardan elde edilen bilgiler kapsamında yörede yaran kültürünün Çankırı ilinden etkilenerek kurulduğu görülmüştür. Tosyada var olan geleneğin Çankırı iline göre geride kalmasının temel sebebi olarak bölgede oluşan doğal afetlerin insan hayatına etkisi olduğu düşünülmektedir. Geleneğin önemli unsuru olan ocak yakma, ekim ayının son haftasında başlayıp nisan ayının başında bitmektedir. Yapılan görüşmeler sonucunda günümüzde geleneği sürdüren toplamda 45 kişi olduğu ve herhangi bir yaş sınırlaması olmadığı belirlenmiştir. Belirlenen bir kıyafet zorunluluğu bulunmamakla birlikte kurallara uymayan misafirlere ve yaranlara ceza uygulandığı bilinmektedir.

Araştırmanın sonucunda geleneğin müzikal yapısı incelendiğinde, sazende eşliğinde canlı müzik yapıldığı ve Kastamonu yöresine ait eserlerin bağlama enstrümanı ile icra edildiği bilgisine ulaşılmıştır. Eserler makamsal olarak incelendiğinde ise, Gıydıvanın kızları, Tiridine bandım rast makamında, Gökçe ağaç Hicaz makamı, Sepetçioğlu Çargah+ Bayati Şiraz ve Cezayir türküsü Hüseyini makamında yazılmıştır. Gıydıvanın kızları isimli türkünün usul yapısı 6/4 olup, konusu aşk ve seveda olarak görülmüştür. Sepetçioğlu türküsünün türü yiğitlik ve usulü 9/8 olarak belirlenmiştir. Gökçe ağaç ve Tiridine bandım türküleri mizahi bir türe sahip ve 4/4'lük usuldedirler. Türü gurbet olan Cezayir türküsünün usulünün de 4/4'lük olduğu belirlenmiştir. Türkü seçimlerine bakıldığında geleneklerin nesillerce aktarılmasını sağlayabilmek adına Kastamonu yöresine ait yöresel türküler olarak seçildiği gözlenmiştir.

Yapılan araştırma kapsamında, Kastamonu Tosya yöresi Yaranlık geleneğine ait çalışmaların az olduğu görülmektedir. Tosya yöresinde hala devam eden bu gelenekle ilgili ancak geleneğe katılan kişilerle görüşülerek bilgi aktarımı sağlanmaktadır. Geleneğin içerik olarak aktardığı kültürel mirasın, Tosya yöresi halkının benimsediği gözlemlenmiştir. Yaran geleneği incelendiğinde, müzikal yapı enstrümanları ve folklorik oyunlar ile ilgili daha fazla çalışmaların yapılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış, *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi*, 3 (1), 1-9. <https://dergipark.org.tr/en/pub/aduefebder/issue/33889/375231>
- Bazlamaçcı, İ. (2018, Eylül). Tosya yaranları
- Bazlamaçcı, İ. (2018, Eylül). Tosya yöresi yaranlar
- Bazlamaçcı, İ. (2018, Eylül). Tosya yöresine ait yaran meclisi
- Christensen, B.L., Johnson, B.R. & Turner, A.L. (2015). Araştırma yöntemleri desen ve analiz (2. Baskı). (A. Aypay, Çev. Ed.). Anı Yayıncılık (2014, 12. Baskı).
- Çayır, K. (2011). Çankırı yaran meclisinde bağlamanın rolü, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 79-92. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jiss/issue/25900/272996>
- Deniz, E. (2013). *Yaran bağlamında yapısal ve işlevsel açıdan geleneksel oda oyunlarında ceza* [Yüksek lisans tezi], Kırıkkale Üniversitesi. <https://acikerisim.kku.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12587/14592>
- Göç, E. (2018) Yaran kültürünün kent yaşamına etkisi: Çankırı örneği, *Milli Kültür Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 59-73, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mikad/issue/37896/404446>
- İbret, B. (2013). Tarihi ipek yolu üzerindeki bir Anadolu şehri Tosya (kuruluşu ve gelişmesi), *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0 (8), <https://dergipark.org.tr/tr/pub/marucog/issue/455/3651>
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları dergisi*, 1(1). 62-80.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, 11(1). 323-343. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ogusbd/issue/10997/131612>
- Sağancı, Ö. S. (2017). *Çankırı yaran (yâren) sohbetleri ve simav yâren toplantılarında icrâ edilen eserlerin makam-usûl-tavır açısından mukayeseli incelenmesi* [Yüksek lisans tezi], Gazi Üniversitesi. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/581959>

Sarıkaya Hünerel, Z. & Er, B. (2012). Halk kültürünün tanıtılmasında el sanatlarının yeri ve önemi, *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 179-190. <https://dergipark.org.tr/en/pub/buyasambid/issue/29824/320868>

Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23.Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.

Sevdi, E. (2022, Eylül). Tosya İlçesi Yaran Geleneğinde Kullanılan Eserler

Sevim, S. A. O. (2016). *Yaran kültüründe oyun ve eğlencenin yeri ve katılımcıların ortak özellikleri ile boş zaman ve spora ilişkin görüşleri (Çankırı İli Örneği)* [Yüksek Lisans Tezi], Kırıkkale Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Sönmez, V., ve Alacapınar, F.G. (2018). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Anı yayıncılık.

Topal, E., & İbret, B. Ü. (2020). Yer adları açısından bir inceleme: Tosya'da (Kastamonu) yer adları. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 26(101), 41-54. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/fe/issue/52316/685297>

Türk Dil Kurumu Sözlüğü (2011). <https://sozluk.gov.tr/>

URL -1: <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-176585/yaren-kulturu.html> Erişim tarihi: 14.10.2022

URL -2: www.facebook.com/SehriKastamonu/photos/a.679558132111363/1680040538729/?type=3 Erişim tarihi : 21.12.2021

URL - 3: <https://www.repertukul.com/> Erişim tarihi: 01.02. 2023

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin yayıncılık.

EKLER

EK A Tosya Yaran Meclisi ve Tosya Yaranları

Tosya yaran meclisi ve tosya yaranları (Bazlamaçcı, 2018)

Tosya yaranları kıyafet düzeni (Bazlamaçcı, 2018)

EK A'nın devamı

Tosya yaranları duası (Bazlamaçcı, 2018)

Tosya yaranları misafir selamlaması (Bazlamaçcı, 2018)

EK A'nın devamı

Tosya yaranları sazende (Bazlamaçcı, 2018)

Tosya yaranları oynaması (Bazlamaçcı, 2018)

EK A'nın devamı

Tosya yaranları yemek düzeni (Bazlamaçcı, 2018)

Tosya Yaranları Yemek Duası (Bazlamaçcı, 2018)

EK A'nın devamı

Tosya yaranları orta oyunları 1 (Bazlamaçcı, 2018)

Tosya yaranları orta oyunları 2 (Bazlamaçcı, 2018)

EK A'nın devamı

Tosya yaranları orta oyunları 3 (Bazlamaçcı, 2018)

Tosya yaranları orta oyunları 4 (Bazlamaçcı, 2018)

EK A'nın devamı

Tosya yaranları orta oyunları 5 (Bazlamaçcı, 2018)

Tosya yaranları orta oyunları 6 (Bazlamaçcı, 2018)

EK A'nın devamı

Tosya yaranları orta oyunları 7 (Bazlamaçcı, 2018)

Tosya yaranları orta oyunları 8 (Bazlamaçcı, 2018)

EK A'nın devamı

Tosya yaranları orta oyunları 9 (Bazlamaçcı, 2018)

Tosya yaranları tura cezası (Bazlamaçcı, 2018)

EK A'nın devamı

Tosya yaran ekibi (Bazlamaçcı, 2018)

Tosya Yaran Kùltür ve Dayanışma Derneği (Öznlbant Gün, 3 Eylül 2022).

Tosya Yaran Kültür ve Dayanışma Derneği (Öznlbant Gün, 3 Eylül 2022).

Tosya Yaran Kültür ve Dayanışma Derneği (Öznlbant Gün, 3 Eylül 2022).

Tosya Yaran Kültür ve Dayanışma Derneği (Öznlbant Gün, 3 Eylül 2022).

Tosya Yaran Meclisi (Öznlbant Gün, 3 Eylül 2022).

EK B Etik Kurul Kararı

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu

TOPLANTI SAYISI
1

KARAR SAYISI
11

TOPLANTI TARİHİ
4.01.2022

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi'nde Öğretim Üyesi olarak görev yapan Dr. Öğr. Üyesi Elçin ERGİN TALAKA'nın yardımcı araştırmacı, Arzu ÖZNALBANT GÜN'ün sorumlu araştırmacı olarak yapmayı planladıkları **“Geçmişten Günümüze Yaranlık Geleneği ve Geleneğe Ait Müzikal Yapılar”** isimli çalışması Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunca onaylanması uygun bulunmuştur.

Bu bilgiler ışığında; Aydınlatılmış Onam Formunun gönüllülere imzalatılarak gerekli bilgilendirmelerin yapılması ve etik davranış ilkelerine uyulması şartıyla söz konusu araştırmanın yapılması Etik Kurulumuzca uygun görülmüş ve onaylanmasına toplantıya katılan üyelerin oybirliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Yavuz UNAT
Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Eyüp AKMAN
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Burhan BALTACI
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Tolga ULUSOY
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Erol TURAN
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Kutay OKTAY
Kurul Üyesi

DAĞITIM LİSTESİ

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Elçin ERGİN TALAKA

Belge Doğrulama Kodu: EA7FATC

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: www.kastamonu.edu.tr/belgedogrulama

Adres: Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü, Kuzeykent Yerleşkesi, Merkez/Kastamonu

Bilgi için :

Serdar Durur

Telefon No: <txtTel>

Faks No: (0 366) 2801038

Raportör

e-Posta:

İnternet Adresi: www.kastamonu.edu.tr

Telefon No:

<xtTel>

Kep Adresi: kastamonuuniversitesi@hs01.kep.tr